

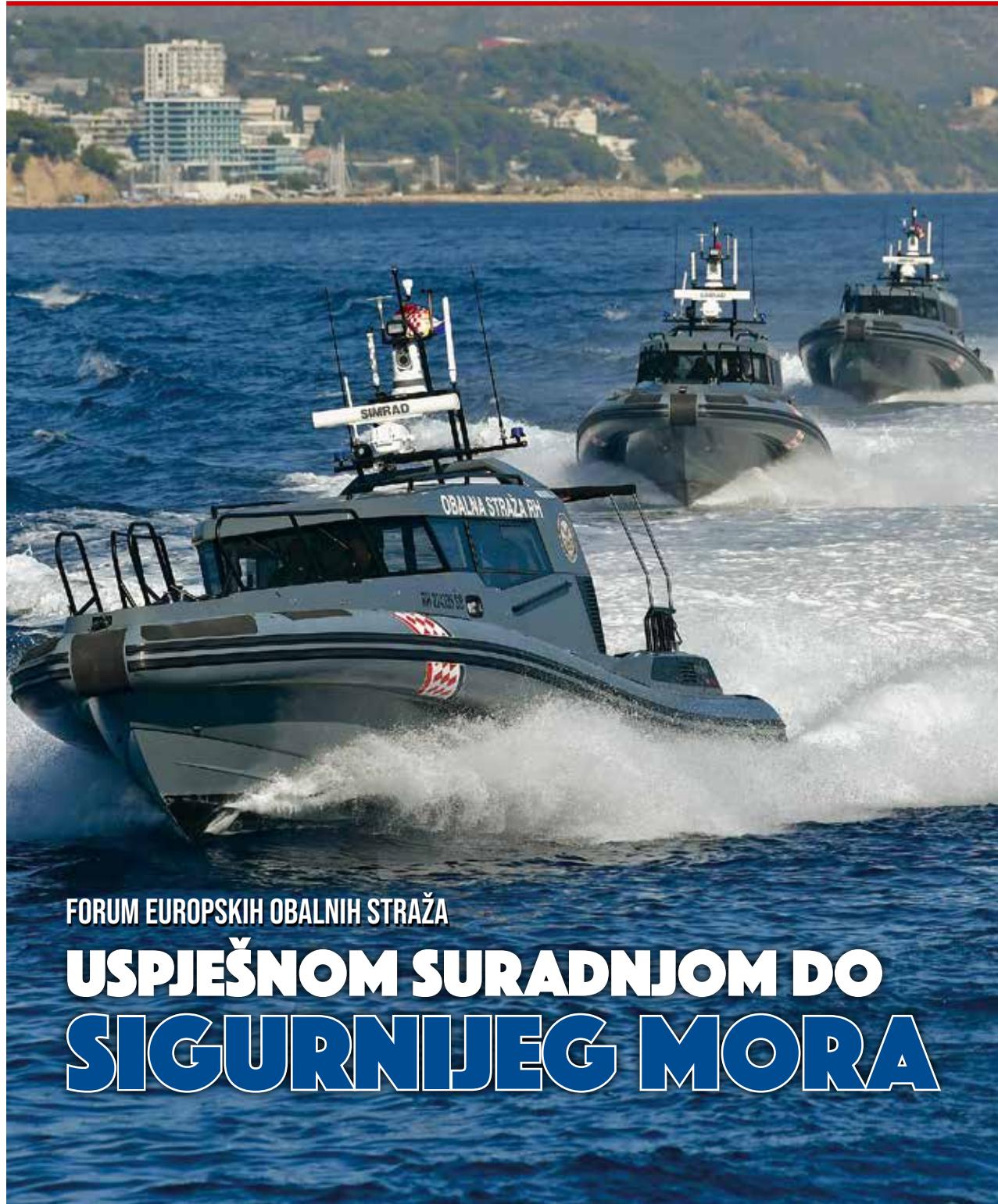
HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 665

16. RUJNA 2022.

CIJENA 10 KUNA / 1,33 €

HRZ
25. SUSRETI
ZA RUDIJA
– PUNO VIŠE OD
AEROMITINGA

NATO-OVA
OBUKA NA
DINARI

SVEČANA
DODJELA PRVOG
ČASNIČKOG
ĆINA KADETIMA

VJEŽBA
VOĐENJE 22

FORUM EUROPSKIH OBALNIH STRAŽA

USPJEŠNOM SURADNJOM DO
SIGURNIJE G MORA

Snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Pujižević (ladapujizevic@yahoo.com), Janja Marijanović, Martina Stanković, Ivan Šurbek**Lektura / korektura:** Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotografi:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@mohr.hr), Mladen Čobanović**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@mohr.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tiskak:** Tiskara Zelina d.d., Katarine Krizmanić 1, Sveti Ivan Zelina // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

**25. SUSRETI ZA RUDIJA
- PUNO VIŠE OD AEROMITINGA**
Manifestacija u Gupčevu kraju posveta je velikom čovjeku i pilotu, heroju Domovinskog rata. Za HRZ ona je podsjetnik na same korijene našeg modernog ratnog zrakoplovstva

[STR. 32]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4 FORUM EUROPSKIH OBALNIH STRAŽA**
Uspješnom suradnjom do sigurnijeg mora
- 8 MEĐUNARODNA SURADNJA**
NATO-ova obuka na Dinari
- 14 RACVIAC**
Rodna perspektiva u vojnim operacijama
- 18 TOPNIČKO-RAKETNA PUKOVNija**
Utvrđivanje spremnosti za odlazak u misiju
- 22 HVU**
Svečana dodjela prvog časničkog čina kadetima
- 24 HRVATSKA KOPNENA VOJSKA**
Vježba Vođenje 22 – razvoj sposobnosti kroz timski rad
- 26 PUKOVNija VOJNE POLICIJE**
Sinonim za red, stegu, profesionalnost i predanost
- 28 POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA**
Računalno potpomognuta vježba Sljeme 22/1
- 30 PREDSTAVLJAMO**
Vanesa Tot – brončana kanuistica s dvije europske medalje
- 36 RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
AIRPOWER22 – najveća europska zrakoplovna manifestacija
- 44 SUSTAVI VEZE**
Taktički komunikacijski sustavi nove generacije (II. dio): Temelj brzih i uspješnih operacija
- 52 PODLISTAK**
Francuska industrija vojnih aviona (II. dio): Nieuportovi lovci
- 56 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Đakovačke zidine i katedrala
- 58 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Obećanje
- 60 DOMOVINSKI RAT**
Sav moj umjetnički rad vrти se oko Vukovara
- 66 TRENUTAK SJEĆANJA**
Krug života
- 67 FILATELIJA**
Marke – Antički gradovi Mediterana

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2022.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA
I IZDAVAŠTVA

Prijite nas i nađuštevenim međuzama

FORUM EUROPSKIH OBALNIH STRAŽA

USPJEŠNOM SURADNjom DO SIGURNIJEĆ

"Svjesni smo da nijedna nacija ne može sama odgovoriti na aktualne izazove vezane uz pomorsku sigurnost stoga je u tom kontekstu nezamjenjiva uloga ovog Foruma koji razvija otvorenu komunikaciju, međusobno razumijevanje i suradnju svih članica," istaknuo je komodor Damir Dojković na završnoj aktivnosti predsjedanja Republike Hrvatske Forumom europskih obalnih straža.

U sklopu aktivnosti održana je i međuresorna vježba COASTEX 22 čiji je cilj bio unapređenje interoperabilnosti i međusobnog razumijevanja EU-ovih agencija koje djeluju u sveobuhvatnoj zaštiti mora i njegovih resursa...

TEKST Janja Marijanović // **FOTO** Tomislav Brandt

FORUM EUROPSKIH OBALNIH STRAŽA

"More, veliki ujedinitelj, jedina je čovjekova nada. Sada, kao nikad prije, stari izraz ima doslovno značenje: svi smo u istom čamcu." Tim citatom, čiji je autor Jacques-Yves Cousteau, govor je započeo komodor Damir Dojković na otvorenju 13. Plenarne sjednice ECGFF-a, završne aktivnosti predsjedanja Republike Hrvatske Forumom europskih obalnih straža (European Coast Guard Functions Forum – ECGFF). Komodor Dojković, zamjenik zapovjednika HRM-a, koji je obnašao dužnost predsjedatelja Foruma, rekao je kako vjeruje da je Republika Hrvatska tijekom svojeg predsjedanja opravdala ukazano povjerenje i napore Europske komisije i nadležnih agencija. "Svjesni smo da nijedna nacija ne može sama odgovoriti na aktualne izazove vezane uz pomorsku sigurnost stoga je u tom kontekstu nezamjenjiva uloga ovog Foruma koji razvija otvorenu komunikaciju, međusobno razumijevanje i suradnju svih članica," istaknuo je komodor.

Uz predstavnike dvadeset država članica Foruma na sjednici su sudjelovali i predstavnici glavnih uprava Europske komisije (Uprava za Pomorstvo i ribarstvo – DG MARE, Uprava za migracije i unutarnje poslove – DG HOME i Uprava za mobilnost i promet – DG MOVE) te predstavnici EU-ovih agencija: European Border and Coast Guard Agency (FRONTEX), European Fisheries Control Agency (EFCA), European Maritime Safety Agency (EMSA). Također, nacionalni sudionici Plenarne sjednice članovi su Meduresornog predsjedništva Foru-

Glavni su ciljevi predsjedanja Forumom pozicioniranje i jačanje uloge RH u EU, unapređenje suradnje zemalja članica Foruma, podizanje razine spremnosti u provedbi sigurnosnih operacija na moru, razmjena iskustava i savjeta u opremanju i modernizaciji te promocija Republike Hrvatske kao sigurne turističke destinacije

ma i to predsjedatelj načelnik Stožera-zamjenik zapovjednika HRM-a komodor Damir Dojković te supredsjedatelji Mirna Kovač Bašić iz Ministarstva unutarnjih poslova, kapetan Siniša Orlić iz Ministarstva mora, prometa i infrastrukture i Mario Rogošić iz Ministarstva poljoprivrede te članovi Projektnog ureda Foruma.

Na otvorenju 13. Plenarne sjednice ECGFF-a bio je i ministar obrane Mario Banožić koji je istaknuo važnost sudjelovanja Hrvatske u unapređenju suradnje zemalja članica Foruma u zaštiti pojedinačnih i zajedničkih interesa na moru te izrazio uvjerenje da će upravo sigurnost na moru zauzimati visoko mjesto u političkim raspravama i odlukama.

CILJEVI FORUMA

Forum europskih obalnih straža (European Coast Guard Functions Forum – ECGFF) samostalna je, neovisna, neobvezujuća i nepolitička organizacija temeljena na dragovoljnem pristupu članova, koji su nositelji funkcija obalne straže ili ekvivalentnih organizacija pomorskih zemalja članica EU-a i pridruženih članica šengenskog prostora. Svrha je Forumu

razvoj i koordinacija međunarodne, međuagencijske suradnje zemalja članica i agencija EU-a u cilju borbe protiv sigurnosnih izazova u područjima zaštite pomorskih granica, sigurnosti plovidbe, traganja i spašavanja, zaštite morskog okoliša, nadzora ribarstva i borbe protiv krijumčarenja ljudi, imovine, naoružanja i narkotika. Glavni su ciljevi predsjedanja Forumom pozicioniranje i jačanje uloge RH u EU, unapređenje suradnje zemalja članica Foruma, podizanje razine spremnosti u provedbi sigurnosnih operacija na moru, razmjena iskustava i savjeta u opremanju i modernizaciji te promocija Republike Hrvatske kao sigurne turističke destinacije.

MEĐURESORNA VJEŽBA COASTEX 22

Nakon održanih govorova i završnih priprema, u sklopu sjednice u poslijepodnevnim satima u akvatoriju Bračkog kanala održana je međuresorna vježba COASTEX 22 s ciljem unapređenja interoperabilnosti i međusobnog razumijevanja EU-ovih agencija koje djeluju u sveobuhvatnoj zaštiti mora i njegovih resursa. Direktor vježbe bio je zamjenik zapovjednika Obalne straže RH kapetan bojnog broda Zoran Medvidović, koji je rekao kako je uspješnim završetkom potvrđena spremnost svih sudionika za proved-

Ministar obrane Mario Banožić istaknuo je važnost sudjelovanja Hrvatske u unapređenju suradnje zemalja članica Foruma u zaštiti pojedinačnih i zajedničkih interesa na moru

bu zadaća u cilju nadzora i zaštite prava i interesa RH na moru. "Vježba COASTEX 22 za Obalnu stražu RH ima dodatan značaj jer smo još jednom tijekom provedbe pokazali kako je bitan točan i pravodoban protok informacija prema svim tijelima i službama u skladu s njihovim nadležnostima kako bi se na vrijeme reagiralo u sličnim situacijama," rekao je kapetan bojnog broda Medvidović i posebno naglasio dobru suradnju s EU-ovim agencijama (EFCA i EMSA) koje su dijelom svojih snaga sudjelovale u vježbi.

U scenarij vježbe bilo je uključeno i nekoliko zadaća Obalne straže kao što je nadzor morskog ribarstva, onečišćenje mora s brodova i traganje i spašavanje na moru. Vježba se sastojala od dva različita scenarija. Prvi je scenarij prikazao ribarenje broda treće države unutar zaštićenog područja Jabučke kotline uz korištenje zabranjenog ribolovnog alata, a u drugom je scenariju prilikom sudara trgovackog broda i ribarice došlo do pada dviju osoba u more i istjecanja nafte iz broda.

Zapovjednik gumene brodice 202 narednik Ivan Milutin otkrio nam je kako je jedna od njihovih zadaća bila identifikacija ribarskog plovila koje je plovilo u Isključivom gospodarskom pojasu (IGP) Republike Hrvatske. "Ovo je zadaća koju inače radimo na svakodnevnoj bazi, a sama je vježba prikaz i opis posla Obalne straže RH," rekao nam je narednik Milutin koji je izrazio zadovoljstvo provedenom vježbom.

Na vježbi su sudjelovali brodovi Hrvatske ratne mornarice OB SB-73 Faust Vrančić, DBM-82 Krka, m/j Učka, OB-02 Šolta, gumene brodice 202, 203, 204, Leader i Bljesak te zrakoplov Pilatus PC-9 i besposadna letjelica Orbiter 3. Uz snage HRM-a na vježbi su sudjelovali i brodovi Ministarstva unutarnjih poslova RH P-103 Josip Jović, P-204 Škabrnja i P-205 Sveti Rok, brodovi Lučke kapetanije Split Pojišan i RH 1 ST, civilni brodovi i/b Hidra, m/v Kijac i Pilotina te brod Europske ribarske agencije OPV Lundy Sentinel s organskim dronom.

MEĐUNARODNA SURADNJA

NATO-ovo Središte izvrsnosti za planinsko ratovanje uz pomoć je i potporu Gardijske mehanizirane brigade te drugih operativnih postrojbi OSRH na širem području Knina provelo Temeljni tečaj planinskog ratovanja za zapovjednike malih postrojbi

Tekst: Domagoj Vlahović / **Foto:** Tomislav Brandt, arhiva NATO MW COE

NATO-OVA OBUKA NA DINARI

Mala zemlja Hrvatska nevjerojatna je po svojim skrivenim, prekrasnim, nedirnutim prirodnim ljepotama. Da to nije floskula još smo se jednom uvjerili kad smo se našli ispod vrha Badanj na Dinari. Lokacija je zaista skrivena: do nje nam je trebalo 45 minuta vožnje terenskim vozilom po makadamu od Bralovca, strelišta u sklopu vojnog poligona "Josip Markić" kod Knina. Gol, vegetacijom nepokriven Badanj uzdiže se do svoje visine od 1281 m

iznad kamene ravnice, a ispred njega je niz izdvojenih pravokutnih stijena koje poput kula strše u gotovo pa pravilnom nizu. Te su stijene idealne za vojničku alpinističku obuku, pa su i bile jedno od poprišta Temeljnog tečaja planinskog ratovanja za zapovjednike malih postrojbi (Basic Mountain Warfare Small Units Leader Course – Basic MW SULC). Tečaj je održan od 28. kolovoza do 9. rujna i imao je međunarodni karakter: organizator je bilo NATO-ovo Središte izvrsnosti za planinsko ratovanje (NATO Mountain Warfare Centre of Excellence – NATO MW COE).

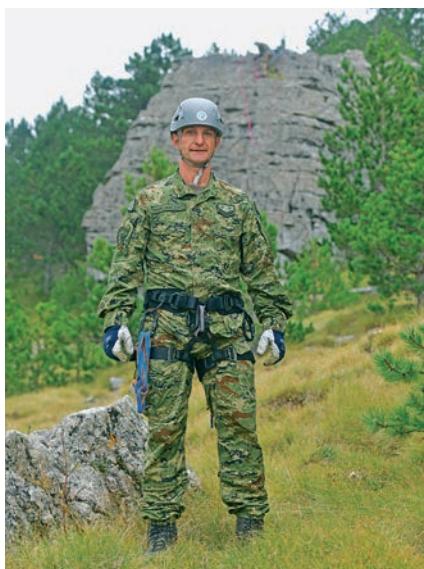
Osnovan 2015. godine u mjestu Poljče, Slovenija, NATO MW COE ima temeljnu zadaću pomoći članicama NATO-a, partnerima i međunarodnim organizacijama u razvoju sposobnosti planinskog ratovanja. Središte razvija koncepte, doktrine i taktike planinskog ratovanja, provodi eksperimentiranje, održava stalni proces naučenih lekcija, te osigurava obrazovanje i osposobljavanje vođa u cilju postizanja interoperabilnosti i zajedničkog djelovanja u planinskom okružju u svim vremenskim uvjetima.

ISKUSNI INSTRUKTORI

"Središte je, u skladu sa svojom vizijom, središnja točka NATO-a za ekspertizu svih oblika djelovanja u planinskom okružju i pridonosi jačanju otpornosti cijelog Saveza," prokomentirao je u poruci za Hrvatski vojnik direktor NATO-ova MW COE-a, slovenski brigadir Borut Flajšman. Hrvatska je uz Sloveniju jedna od osnivačica Središta, baš kao i Njemačka, Italija i Austrija kao zemlje partneri. Središtu se 2018. godine pridružila Rumunjska, a 2019. godine Poljska. Do kraja 2022. priključit će se i Češka, a u tijeku je i pridruživanje Crne Gore. Dakle, organizacija se širi, što dovoljno govori o tome koliko NATO i članice ozbiljno rade na razvoju sposobnosti planinskog ratovanja. A to posebno vrijedi za Hrvatsku, koja ima vrlo zanimljivu tradiciju planinskog ratovanja. Primjerice, kroz razgovore s najiskusnijim voditeljima i instruktorima na tečaju koji dolaze iz OSRH, u više smo se navrata podsjetili na akcije Hrvatske vojske na Dinari koje su bile ključne za oslobođenje Knina i pobedu u Domovinskom ratu.

MEDUNARODNA SURADNJA

Tečaj su pohađala 23 pripadnika OSRH. To su zapovjednici timova, desetina, prvi dočasnici vodova i zapovjednici vodova iz Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR), Gardijske mehanizirane brigade (GMBR), Pukovnije Vojne policije (PVP) i Obavještajne pukovnije (OP). Naravno, uglavnom se radi o izvidničkim i obavještajnim elementima tih postrojbi. Voditelj tečaja bio je pukovnik Željko Papazović, voditelj Odjela za obuku i edukaciju u NATO-ovu MW COE-a. U njegovu timu bili su predavači iz Austrije, Poljske, Rumunjske i Slovenije te instruktori iz Slovenije. Potonji su imali veliku potporu instruktora, iskusnih alpinista iz OSRH, tj. GMBR-a, Zapovjedništva specijalnih snaga i OP-a. "Naši tečajevi pridonose i razmjeni znanja i iskustava iz međunarodnih operacija i vježbi koja se poslije koriste ne samo za unapređivanje tečajeva nego i za razvoj doktrinarnih publikacija iz područja planinskog ratovanja," kaže pukovnik Papazović. U zadnje dvije godine pohađalo ih je 122 polaznika iz 18 različitih zemalja. Budući da su polaznici vođe, zapovjednici i stožerno osoblje različitih razina, jednom riječju i obučavatelji, iz Središta naglašavaju

Mnoštvo detalja oko obuke objasnio nam je hrvatski instruktor stožerni narednik Toni Marijančević iz GMBR-a

Sigurnost je broj jedan prije rada, tijekom rada i nakon rada. Pridaje se iznimna pozornost provjeri svih elemenata o kojima sigurnost ovisi, baš kao i provjeri opreme

da iza svakog polaznika стоји značajan broj osoblja i postrojbi koje se obučavaju ili će se obučavati u planinskom okruženju.

SIGURNOST PROTIV OPASNOSTI

Iz neposredne blizine promatramo stijene u podnožju Badnja i instruktore koji podučavaju i uvježбавaju polaznike nimalo lakim alpinističkim vještinama. Mjere sigurnosti su drastične, jer alpinizam uvijek uključuje veliku dozu opasnosti. Tu su kacige, niz osigurača, konopa i druga odgovarajuća oprema. "Sigurnost je broj jedan prije rada, tijekom rada i nakon rada. Pridajemo iznimnu pozornost provjeri svih elemenata o kojima sigurnost ovisi, baš kao i provjeri opreme. Polaznik u svakoj situaciji treba biti kontroliran u onome što radi i izvršava," govori nam instruktur razvodnik Ivica Glavinović iz GMBR-a.

Pukovnik Papazović posebno je istaknuo veliku pomoć domaćina, tj. GMBR-a čije je Zapovjedništvo u nedalekom Kninu. Objasnjava da Nastavni plan i program (Course Control Document) tečaja definira da se pripadnici pješačkih postrojbi na njemu obučavaju za taktičku upotrebu njihovih postrojbi u brdsko-planinskom području. Međutim, preduvjet je za pohađanje tečaja posjedovanje određenih vještina, pa stručnjaci iz MW COE-a podupiru i razvoj vještina alpinizma kako bi se on mogao uspješno završiti. Mi smo nazočili upravo dijelu tog razvoja, a činilo se da se polaznici izvrsno snalaze. Na poligon "Josip Markić" došli su s različitim razinama znanja i vještina, no razvodnik Glavinović tvrdi da je najbitnije da svi pokazuju veliku volju za radom, a čak i oni najiskusniji mogu naučiti neke nove detalje. Poziv da bude instruktur na NATO-ovu međunarodnom tečaju shvatio je kao poticaj i priznanje za vlastiti rad, zalaganje i ulaganje u samog sebe. "Program obuke Središta iznimno je zanimljiv, pristup je sličan našem, ali ovo je dodatno iskustvo i prilika da neke nove detalje implementiramo u naš rad, za napredak pojedinca i cijele postrojbe," ističe vojnik-alpinist. Komentirajući rad s kolegama instrukturima iz Slovenije, govori da su im metode uglavnom istovjetne našim, postoje tek male razlike, ali zapravo se nadopunjavamo i učimo jedni od drugih.

IMPRESIVNE HRVATSKE PLANINE

Značajnu ulogu u organizaciji i provedbi tečaja te kao predavač imao je poljski bojnik Marcin Leš iz Odjela za obuku i edukaciju u MW COE-u. Bio je pripadnik 21. podhalske streljačke brigade koja, među ostalim, razvija i opremljena je za zadaće planinskog ratovanja. Govori nam kako je s Hrvatskom uglavnom bio

Nadnarednik Sebastijan Šilar (u sredini) iz Slovenske vojske trenutačno je instruktor u NATO-ovu MW COE-u

upoznat preko jadranske obale, a onda se iznenadio koliko su impresivne naše planine, i ne samo one, nego i područje oko Čikole, izvanredno za uvježbavanje planinskih vojničkih vještina. Hrvatski polaznici u tome su se pokazali "iznimno uključenim u rad, fokusiranim na uvježbavanje i poboljšanje". Rad u NATO-ovu središtu poljski časnik smatra izvanrednom prilikom da se vlastito znanje poveća, ali i dijeli te pruži drugima.

Nadnarednik Sebastijan Šilar iz Slovenske vojske trenutačno je instruktor u NATO-ovu MW COE-u, baš kao i mnogi hrvatski vojnici u civilnom životu dragovoljno radi u tamošnjoj službi za zaštitu i spašavanje. Za razliku od slovenskih Alpa koje su značajno više i strmije, na Dinari za alpinizam ima više prostora, a područje oko nje je široka divljina. "Kad smo vidjeli ove stupove ispod vrha Badanj, bili smo oduševljeni, to je izvrstan poligon za početnu obuku," komentira dočasnik, dodajući da je napredak polaznika vidljiv otpočetka tečaja, pa i na većim visinama. Među polaznicima je bio i skupnik B iz Satnije antiterorističke Vojne policije, koji čak kaže da bi takvu obuku trebao probati svaki vojnik. Kratko je pohvalio iskustvo instruktora, "koji se s tim bave već godinama i vidi se da stvarno znaju što rade". Kako ima iskustva u alpinizmu, taj dio tečaja nije mu bio previše fizički zahtjevan. Definitivno mu je najzanimljivije penjanje na stijenu jer je preduvjet puno snage i kondicije, a na stijeni treba razmišljati o svakom koraku. Skupnik David Kovačević iz Tenkovske bojne Kuna GOMBR-a slaže se da je za neke smjerove penjanja potrebna iznadprosječna tjelesna spremna. Smatra da je penjanje na uzvisine najteže, "ali sve se može svladati, posebno uz super ekipu iz različitih postrojbi".

HRABROST NA KUŠNJI

Mnoštvo detalja oko obuke objasnio nam je hrvatski instruktor stožerni narednik Toni Marijančević iz GMBR-a, kod kojeg odmah primjećujemo oznaku ratne 4. gardijske brigade. I gotovo trideset godina poslije, entuzijazam ga ne napušta, a velika planina kao da mu je drugi dom, jer tijekom obuke ne skida osmijeh s lica. "Organizacija NATO-ova tečaja ovdje pokazuje da su OSRH i GMBR vjerodostojni partneri za planinsku obuku. Mi instruktori-obučavatelji još bolje vidimo kakvi su standardni načini rada i procedure u NATO-u. Dakle, nove vještine polaznici su morali brusiti na teškim, ali prelijepim dijelovima Dinare te kanjonu i penjalištu rijeke Čikole. S jedne strane oni svoju hrabrost stavlju na kušnju, a s druge strane razvijaju međusobno povjerenje, jer se pri obuci često stavlju vlastitu sigurnost u ruke svojeg kolege, " kaže dočasnik, istodobno pokazujući spuštanje sa stijene jednog polaznika preko konopa koji drži drugi polaznik. Tečaj će imati široke implikacije, polaznici mogu biti iskre koje će biti temelj novim znanjima, sposobnostima i vještinama za svoje postrojbe, nastavlja Marijančević. Upravo on jedan je od ratnika koji su 1994. i 1995. godine ovladali vrhovima Dinare.

Četiri ključna dijela tečaja Basic MW SULC

- **Prvi dio:** dvodnevna predavanja u cilju davanja znanja koja su zajednička za sve NATO-ove članice i partnerske države (PfP) kako bi se uskladilo taktičko djelovanje i postigla puna interoperabilnost u tom području

- **Drući dio:** upozorenje na sve opasnosti i upute kako ih prevladati u teškim planinskim i vremenskim uvjetima, a istodobno zadržati sposobnost provedbe misije, odnosno, zadaće. Izrađuje se plan koji daje detaljnu analizu i razradu područja u kojem će se postrojba kretati kako bi se predvidjele sve prednosti i nedostaci terena u kojem će postrojba djelovati (Mountain Situation Plan). Plan treba kontinuirano nadopunjavati doprinosima podređenih elemenata na terenu, a koristi se i kao temeljni dokument za procjenu rizika u planinskom području. Sadrži vremenske prognoze, temperature, smjerove i jačine vjetra, visine snijega i snježne profile, izvješća o pojавama lavina i potencijalnim područjima lavina i sl. Za njegovu izradu koriste se svi dostupni izvori poput fotografija iz zraka, vojnogeografski dokumenti, karte planinarskih klubova, karte za posebne namjene, planinski vodiči i znanja domaćeg stanovništva. Prilikom izrade procjenjuje se situacija i identificiraju se rizici, provode se izračuni i mjerjenja, izrađuju se alternativni koridori i lokacije promatračnica te se plan predstavlja zapovjedniku koji donosi odluku

- **Treći dio:** uvježbavanje alpinističkih tehnika, taktičkih radnji i postupaka na uređenim terenima/penjalištima

- **Četvrti dio:** završna hodnja na kojoj se koriste sva stečena znanja tijekom tečaja i testiraju naučene vještine i sposobnosti koja je na ovom tečaju provedena na Dinari hodnjom do najviše hrvatske geografske točke, vrha Dinara (1831 m).

MEĐUNARODNA SURADNJA

"Ne zaboravimo, osvajanje strateških pozicija na planinskim vrhovima, tj. planinsko ratovanje bilo je temelj za pobjedu. Hrvatska vojska nikad ne smije izgubiti tu snagu i te sposobnosti, mi moramo pokazati da to možemo i hoćemo," kategoričan je dočasnik.

Pukovnik Josip Brnjak iz Operativne Uprave GS-a OSRH, koji je kao predstavnik RH od osnivanja član Upravnog odbora NATO-ova MW COE-a, istaknuo je da je Osnovni tečaj za vođe timova i zapovjednike desetinačiji smo dio pratili prvi na takvoj razini i prvi koji je MW COE organizirao u Hrvatskoj. Dakle, svojevrsni je pilot-tečaj. U fazi u kojoj ga je naša ekipa obišla, ispunjeni su svi planirani obučni ciljevi. Sukladno tome, od 2023. godine bit će predstavljen u Katalogu aktivnosti NATO-ova MW COE (www.mwcoe.org) te kao međunarodni tečaj biti dostupan svim NATO-ovim članicama i partnerima. Ukratko, cilj je da postane redovit i da od iduće godine u njemu sudjeluju i polaznici iz drugih zemalja.

Različiti oblici učenja

Odjel za obuku i edukaciju MW COE-a kojem je na čelu pukovnik Papazović planira, koordinira, organizira i provodi obuku i obrazovanje kroz različite oblike učenja. Temeljni su oblik učenja tečajevi koji su namijenjeni obuci vođa od razina tima, desetine do razine brigade. Tečajevi su podijeljeni na tri razine od kojih je najviša razina tečaj za stožerne časnike razine bojna/brigada (Mountain Warfare Staff Officer Course – MW SOC), Tečaj za zapovjedno osoblje razine vod/satnija (Mountain Warfare Small Units Leadership Course – MW SULC), te naš Temeljni tečaj planinskog ratovanja za zapovjednike malih postrojbi (Basic Mountain Warfare Small Units Leader Course – Basic MW SULC).

Paralelno s provedbom rezidentalnih tečajeva Odjel je razvio i dva tečaja učenja na daljinu (e – Learning). Prvi i osnovni tečaj je Temeljne karakteristike planinskog okružja (Basic Mountain Environment Characteristic) koji svima, pa i onima koji ne poznaju to područje daje mogućnost naučiti koje su to osnovne karakteristike planinskog terena i što sve o njemu moraju znati da bi uopće ušli u njega, a poslije ga i koristili kao prednost.

Dруги tečaj pod nazivom Borbene funkcije u planinskom ratovanju (Combat Function in Mountain Warfare) vodi vas kroz svih sedam borbenih funkcija kako bi se dobilo znanje taktičke uporabe postrojbi u planinskom okružju te dostigle zahtijevane sposobnosti za njihovu punu operativnu upotrebu. Oba se tečaja temelje na NATO-ovu STANAG-u 6525, AtrainP-6 EDA V1 FD NOV 20 Mountain Warfare Education and Training (Obuka i edukacija u planinskom ratovanju) koji je 2020. godine ratificirala i RH. Navedeni tečajevi nalaze se na NATO-ovu JADL-u (Joint Advanced Distributed Learning) platformi (<https://jadl.act.nato.int/>) i internetskoj stranici NATO MW COE (<https://e-learning.mwcoe.org/>).

RACVIAC

RODNA PERSPEKTIVA U VOJNIM OPERACIJAMA

Tečaj za instruktore rodne perspektive u vojnim operacijama omogućuje instruktorima i obučavateljima uspješnu integraciju rodne perspektive unutar vlastitih funkcionalnih područja. Usto, daje znanja o smjernicama koje reguliraju rodnu perspektivu u vojnim operacijama, kao i vještine i kompetencije potrebne za učinkovito planiranje, provedbu i evaluaciju obuke osoblja iz sektora sigurnosti u nacionalnom i međunarodnom okružju

Tekst i foto: Martina Stanković

U Centru za sigurnosnu suradnju RACVIAC u Rakitju proveden je ovog mjeseca dvotjedni Tečaj za instruktore rodne perspektive u vojnim operacijama (Gender Training of the Trainers Course). Tečaj je rezultat kontinuirane suradnje RACVIAC-a i Nordijskog centra za rodna pitanja u vojnim operacijama (Nordic Centre for Gender in Military Operations – NCGM) te Oružanih snaga Republike Hrvatske. Na ovogodišnjem je sudjelovalo 23 polaznika, i to iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Gruzije, Hrvatske, Nizozemske, Sjeverne Makedonije, Srbije, Turske i Velike Britanije. Osim vojnih i policijskih službenika, sudjelovali su i predstavnici civilnog sigurnosnog sektora.

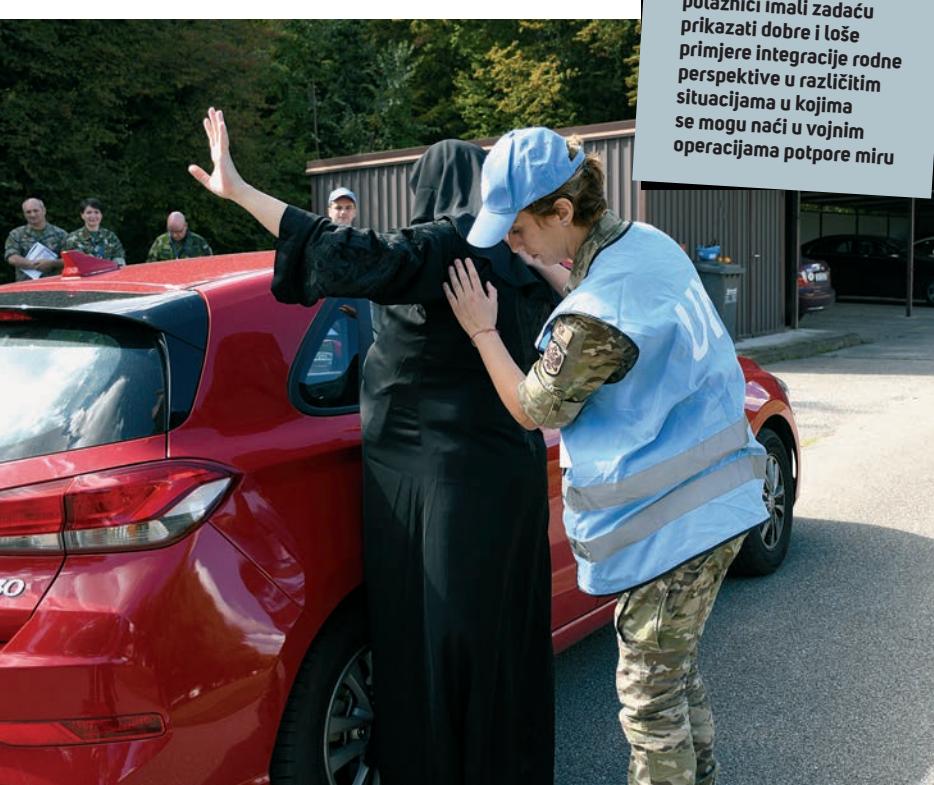
RACVIAC

Tečaj omogućuje instruktorima i obučavateljima uspješnu integraciju rodne perspektive unutar vlastitih funkcionalnih područja. Usto, daje znanja o smjernicama koje reguliraju rodnu perspektivu u vojnim operacijama, kao i vještine i kompetencije potrebne za učinkovito planiranje, provedbu i evaluaciju obuke osoblja iz sektora sigurnosti u nacionalnom i međunarodnom okružju. Implementacija rodne perspektive poučava se s naglaskom stavljenim na taktičku razinu, s tim da se zbog boljeg razumijevanja poučava i strateška kao i operativna razina.

U sklopu Tečaja planirana je i provedena cijelodnevna praktična vježba na kojoj su polaznici imali zadaću prikazati dobre i loše primjere integracije rodne perspektive u različitim situacijama u kojima se mogu naći u vojnim operacijama potpore miru. Polaznici su podijeljeni u tri radne skupine od kojih svaka razrađuje različite scenarije. Obradili su posjet izbjegličkom kampu, sastanak u selu

U sklopu Tečaja provedena je cijelodnevna praktična vježba na kojoj su polaznici imali zadaću prikazati dobre i loše primjere integracije rodne perspektive u različitim situacijama u kojima se mogu naći u vojnim operacijama potpore miru

s predstvincima lokalne vlasti te blokadu ceste s uključenom pretragom automobila. Polaznici su pokazali iznimno razumijevanje dodijeljenog zadatka, pri čemu su primjenili naučene lekcije i prakse s naglaskom na integriranoj rodnoj perspektivi. Instruktori i stručnjaci iz predmetnog područja vježbu su ocijenili vrlo uspješnom. Brigadir Dimitrios Biris, predstavnik SSG Pillara kao nositelja provedbe Tečaja, rekao nam je: "Ovo je osmi Tečaj koji je organizirao RACVIAC. Pokazuje važnost RACVIAC-a kao regionalnog središta za rodno osviještenu politiku u jugoistočnoj Europi. Ponosni smo na doprinos povećanju broja instruktora rodne perspektive u ovom dijelu Europe, ali i šire. Implementacija rodne perspektive u svakodnevnom radu te u operacijama potpore miru iznimno je važna te je postala jedna od odgovornosti svih članica NATO-a i njegovih partnera, a u skladu je sa standardima i planovima djelovanja Europske unije i Ujedinjenih naroda. Zahvalni smo našim partnerima NCGM-u i OSRH na potpori u zajedničkoj misiji te na njihovu iznimnom znanju i stručnosti."

Razgovor s predstavnikom Nordijskog centra za rodna pitanja u vojnim operacijama (NCGM) bojnikom Matzom Palmom, mentorom NCGM-a

ŠTO JE NCGM I ČIM SE BAVI?

NCGM je međunarodni stručni centar za rodna pitanja u vojnim operacijama te implementaciju Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN-a (UNSCR) za žene, mir i sigurnost (Women, Peace and Security – WPS agenda). Ustavljen je 2012., kao rezultat povećanih napora nordijskih zemalja u provedbi Rezolucije 1325 i povezanih rezolucija u kontekstu vojnih operacija. NATO je 2013. postavio NCGM kao rukovodeće tijelo za razvoj cijelokupnog obrazovanja i obuke o rodnoj perspektivi u vojnim operacijama. U rad je uključeno sedam zemalja: Danska, Finska, Island, Norveška, Švedska, te Nizozemska i Kanada kao novije članice. NCGM u prvom redu organizira brojne tečajeve i obuke s akreditacijom NATO-a.

IZA NCGM-A JE DESET GODINA RADA. ŠTO JE DOSAD POSTIGNUTO?

Tijekom 2022. različitim smo aktivnostima i događajima proslavili desetu godišnjicu rada. Najvažnije što smo postigli u tom razdoblju institucionalna je promjena, koja je ostvarena implementacijom rodne strukture unutar strukture NATO-a i partnerskih zemalja. Radimo na izradi politika iz područja spolnog i rodno utemeljenog nasilja počinjenog za vrijeme sukoba te smo izdali više publikacija. Trenutačno smo u završnim fazama izrade alata za Analizu roda u vojnim operacijama, koja je prilagođena potrebama NATO-a. S vremenom smo, provedbom tečajeva i obuke na različitim lokacijama, povećali broj instruktora

Ako informacije dobivamo samo od muškaraca, možemo dobiti samo pola dostupnih informacija. Uključivanjem žena dobivamo širu i potpuniju sliku

sa znanjima i vještinama iz područja rodne perspektive u vojnim operacijama.

KOJA JE VAŽNOST RODNIH PITANJA U VOJNIM OPERACIJAMA? ZAŠTO JE VAŽNA RODNA PERSPEKTIVA?

Pojam roda odnosi se na društveno konstruirane osobine i muškaraca i žena (kao i djevojčica i dječaka) te odnose, norme i očekivanja grupa muškaraca i žena, ali i među njima samima. Imati rodnu perspektivu znači biti svjestan tih razlika, promatrati ih, analizirati, razumjeti i uzimati u obzir ograničenja i mogućnosti različitih društvenih uloga koje pojedinci imaju u različitim kulturama i društvima. Treba zatim prilagoditi svoje postupke u skladu s tim spoznajama. Mi poučavamo rodnu perspektivu jer vjerujemo da dugoročno vodi prema miru, stabilnosti i sigurnosti. Smatram da je najbolji način poučavanja davanje primjera najbolje prakse i strategija uključivanja rodne perspektive na svim razinama planiranja i djelovanja. Važnost rodne perspektive u vojnim operacijama možemo vidjeti na primjeru prikupljanja podataka. Ako informacije dobivamo samo od muškaraca, možemo dobiti samo pola dostupnih informacija. Uključivanjem žena dobivamo širu i potpuniju sliku.

KAKO SE RODNA PERSPEKTIVA IMPLEMENTIRA NA STRATEŠKOJ, OPERATIVNOJ I TAKTIČKOJ RAZINI?

Rodna perspektiva implementira se na strateškoj razini stvaranjem politika i direktiva koje se potom implementiraju na operativnoj i taktičkoj razini. Trenutačno je najbolja NATO-ova strateška direktiva NATO Bi-Strategic Command Directive 40-1, koja se odnosi na integraciju rodne perspektive u vojnim operacijama. Na operativnoj razini bavi se općim odredbama i odgovorima na krizne situacije u području operacije. Taktička razina odnosi se na svakodnevni rad i procedure koje primjenjujemo u zadaćama, gdje se politike i direktive transformiraju u djelovanje u konkretnim situacijama na terenu. Na taktičkoj razini, primjerice, razmišljamo kako organizirati pregled vozila i osoba na točki gdje se susrećemo sa ženama, dječacima i djevojčicama. Nije primjeren da muškarac pregledava žene te stoga trebamo imati i žensko osoblje. Potrebno je osigurati da se pregled radi u privatnosti kako pregledavanoj osobi ne bismo izazvali neugodu. Tu je i mogućnost pojave muškaraca preobučenih u žene i obratno. Puno je različitih situacija u kojima je potrebno promišljati o rodnoj perspektivi za vrijeme izvršavanja svakodnevnih zadaća u vojnim operacijama.

KAKVA JE SURADNJA S RACVIAC-OM?

Suradnja s RACVIAC-om traje od 2014. Ispočetka smo dolazili s cijelim timom za obuku. Tijekom godina preneseno je puno znanja i povećao se broj instruktora koji su završili tečaj u ovom području. Sad dolazim samo ja iz NCGM-a, kao mentor s NATO-ovim certifikatom, te šaljem izvješće NATO-u. Ovdje sam već šestu godinu i iznimno sam zadovoljan suradnjom.

TOPNIČKO-RAKETNA PUKOVNija

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja pripadnici 11. HRVCON-a eFPBG proveli su preduputnu obuku prije upućivanja u NATO-ovu aktivnost ojačane prednje prisutnosti u Republici Poljskoj

TEKST

Janja Marijanović

FOTO

Filip Klen

**UTVRĐIVANJE
SPREMNOSTI ZA
ODLAZAK U MISIJU**

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja pripadnici 11. HRVCON-a eFPBG proveli su preduputnu obuku prije upućivanja u NATO-ovu aktivnost ojačane prednje prisutnosti u Republici Poljskoj. Glavninu snaga 11. kontingenta čine pripadnici Topničko-raketne pukovnije Hrvatske kopnene vojske koji su od 5. do 14. rujna imali priliku kroz obuku na poligonu stići potrebnu razinu osposobljenosti za djelovanje u multinacionalnom okruženju. Pripadnici Samohodne haubičke bitnice 155 mm (SHb 155 mm) proveli su pripremna gađanja iz osobnog naoružanja, obu-

**Prvi put
izvedeno je
izravno gađanje
iz moće
samohodne
Panzer haubice
PzH 2000**

ku iz temeljnih vojničkih vještina, reakcije na zasjede te vatrene zadaće tijekom premještanja postrojbi.

Osim preduputne obuke 11. HRVCON-a eFPBG i samoocjenjivanja, provedeno je i samoocjenjivanje bitnice Borbene grupe mehaniziranog pješaštva (BGMP III). Provjera dostignute razine osposobljenosti provest će se u listopadu 2022. sukladno standardima, metodologiji i procedurama ocjenjivanja borbene spremnosti kopnenih snaga i nacionalnih dokumenata

TOPNIČKO-RAKETNA PUKOVNija

koji propisuju pripremu i upućivanje pripadnika Oružanih snaga u operacije potpore miru. Zapovjednik 11. kontingenta bojnik Ivan Kamber rekao je kako preduputnom obukom žele demonstrirati svoje sposobnosti te biti spremni za upućivanje u područje provedbe aktivnosti. "Tijekom obuke svi su pripadnici pokazali iznimnu motiviranost i predanost te su spremni za prikaz svojih vještina koje će se ocjenjivati u listopadu. Preduputna obuka provodi se na visokoj razini i od svakog pripadnika traži maksimalno zalaganje, a ja sam kao zapovjednik iznimno ponosan na dostignuti stupanj borbene spremnosti bojne," rekao je bojnik Kamber koji je na kraju gađanja zahvalio svojim pripadnicima na odlično odraćenom poslu.

Ekipa Hrvatskog vojnika 13. je rujna nazočila topničkim bojnim gađanjima koja su proveli pripadnici 11. HRVCON-a eFPBG, BGMP-a III i Samohodne haubičke bojne, a imali smo privilegiju prvi put vidjeti izravno gađanje iz moćne samohodne Panzer haubice PzH 2000. Sva gađanja tijekom preduputne obuke provedena su uz pomoć digitalnog sustava za upravljanje vatrom iC2 Artillery. Dok su crvene zastavice vijorile na kupolama, što je znak da je gađanje u tijeku, mogla se vidjeti uigranost posada, odlična komunikacija sa zapovjednicima i precizni pogodci koji su označili uspješno provedenu zadaću.

Nakon uspješno provedenog gađanja razgovarali smo s poručnicom Lucijom Škreb, zapovjednicom drugog palj-

**Tijekom obuke
svi su pripadnici
pokazali
iznimnu
motiviranost
i predanost te
su spremni za
prikaz svojih
vještina koje će
se ocjenjivati u
listopadu**

benog voda Samohodne haubičke bojne 155 mm, kojoj je ovo bilo treće gađanje otkad je preuzeila vod. "Bilo je jako izazovno i zanimljivo gađanje, uz dosta taktičkih radnji i kretanja," rekla je poručnica koja nam otkriva kako očekuje puno obuke i gađanja u nadolazećoj misiji u Poljskoj.

Poručnik Aleksandar Kolić, zapovjednik prvog paljbenog voda Samohodne haubičke bojne 155 mm, izrazio je svoje zadovoljstvo provedenim gađanjem. "Gađanje je prošlo jako dobro, a posebno smo zadovoljni izravnim gađanjem koje smo proveli prvi put i time smo zaokružili cijelu priču i sad smo u potpunosti obučeni za sve oblike gađanja," rekao je poručnik koji smatra kako se ovom vježbom pokazala njihova spremnost za odlazak u misiju i suradnju s drugim nacijama.

SVEČANA DODJELA

PRVOG ČASNIČKOG ČINA

Osim čina kadeti su primili časnički bodež, rješenje o prijmu u djelatnu vojnu službu i Odluku o rasporedu u postrojbe Hrvatske vojske

TEKST
Janja Marijanović

FOTO
Mladen Čobanović

U vojarni "Petar Zrinski" u Zagrebu 1. rujna 2022. svečano je dodijeljen prvi časnički čin kadetima Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", a čin poručnice/poručnika primilo je 60 kadetkinja i kadeta 15. i 16. načrtova diplomske i preddiplomske sveučilišnih studijskih programa Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje. Osim čina poručnika kadeti su primili časnički bodež, rješenje o prijmu u djelatnu vojnu službu i Odluku o rasporedu u postrojbe Hrvatske vojske.

Svečanosti je nazočio izaslanik Predsjednika Republike Hrvatske i načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj, savjetnik Predsjedni-

ka za obranu i nacionalnu sigurnost Dragan Lozančić, zamjenik načelnika GS-a OSRH general-pukovnik Siniša Jurković, pročelnik Vojnog ureda Kabineta za obranu i nacionalnu sigurnost Predsjednika Republike kontraadmiral Predrag Stipanović, direktor Glavnog stožera OSRH general-bojnik Ivica Olujić, zamjenik zapovjednika HVU-a brigadni general Blaž Beretin, rektor Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras, rektorica Sveučilišta obrane i sigurnosti Ivana Čuković-Bagić i drugi uzvanici.

Admiral Robert Hranj čestitao je kadetima na završetku školovanja i istaknuo kako se ovim obilježava veliki uspjeh vojnog školstva. "Današnjim

različite izazove koji su pred nama," zaključio je brigadni general Beretin. U 15. naraštaju studijske programe završilo je 38 kadeta, od toga zvanje magistra Vojnog inženjerstva steklo je 23 kadeta, a 15 kadeta zvanje magistra Vojnog vođenja i upravljanja. U 16. naraštaju studijske programe završilo je 22 kadeta, od toga je zvanje prvostupnika Vojnog inženjerstva steklo 5 kadeta, a 17 kadeta zvanje prvostupnika Vojnog vođenja i upravljanja. Poručnica Ivana Sivrić kaže kako s ponosom nosi časnički čin i raduje se daljnjem razvijanju i napredovanju u svojoj vojnoj karijeri, a njezin kolega poručnik Matija Henčić ističe kako očekuje dosta rada u svojoj budućoj postrojbi i dobre međuljudske odnose.

NA KADETIMA

danom država vam daje ovlasti za sudjelovanje u obrani domovine i vođenje vojnika u postrojbama koje će vam biti dodijeljene. Trudite se biti ambiciozni, uporni i mlijivi i to vam garantira da ćete u svojoj vojnoj karijeri biti uspješni. Učite na načelima Domovinskog rata kao i iz okružja u kojem se nalazimo te o novim vojnim trendovima kako bi sutra bili sposobni kolektivno odgovoriti na nove izazove," poručio je novim časnicama i časnicima admiral Hranj.

Čestitavši kadetima uspješan završetak školovanja u ime svih djelatnika HVU-a "Dr. Franjo Tuđman", brigadni general Blaž Beretin posebno je zahvalio roditeljima prisutnih kadeta koji su bili glavna potpora svojoj djeci. "Hrvatsko vojno učilište kao jedina vojno-obrazovna ustanova u Hrvatskoj ima obvezu čuvati i njegovati hrvatsku vojnu tradiciju i stoga moramo učiti iz naše povijesti. Vaša stečena znanja i kompetencije naša su referenca i vrijednost koja daje prepoznatljivost i spremnost za

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

GMBR je početkom rujna na vojnom poligonu "Josip Markić" održao vježbu na zapovjednom mjestu (CPX) u kojoj je cijelo Zapovjedništvo Brigade izmješteno u terenske uvjete

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt

VJEŽBA VOĐENJE

Sjedište Zapovjedništva Gardijske mechanizirane brigade (GMBR) je u tzv. čvrstim objektima u samom središtu Knina. Naravno, u uvjetima veće vojne operacije ili zadaće, vrlo je izgledno da bi se Zapovjedništvo trebalo izmjestiti na drugu lokaciju i raditi u terenskim uvjetima. Za operativnu, gardijsku postrojbu koja čuva pobjedničko nasljeđe ratnih prethodnica Ti-grova, Gromova, Pauka i Vukova, to je mogućnost koju nikako ne valja

prepustiti improvizaciji. Isto vrijedi i za sve moguće procese i zadaće koje Zapovjedništvo/Stožer trebaju provoditi njihovo djelovanje na terenu ne smije biti ništa manje učinkovito nego djelovanje u standardnoj bazi. U tom svjetlu, kao i zbog toga što će cijelo Zapovjedništvo brigade 2025. godine biti ocijenjeno po NATO-ovim standardima, GMBR je od 5. do 9. rujna održao vježbu na zapovjednom mjestu (Command Post Exercise – CPX) Vođenje 22. Poprište vježbe bio je vojni poligon "Josip Markić" kod Knina. Tijekom pet dana, pripadnici Zapovjedništva svoje su urede, dvorane za sastanke i domove zamjenili poligonskom prašinom i šatorima, zapravo prirodnim okružjem za vojnikinje i vojnike iz operativne postrojbe.

Tijekom pet dana, pripadnici Zapovjedništva svoje su urede, dvorane za sastanke i domove zamijenili poligonskom prašinom i šatorima, zapravo prirodnim okružjem za vojnikinje i vojnike iz operativne postrojbe

Ekipa Hrvatskog vojnika obišla je novouspostavljena zapovjedna mjesta unutar vojnog poligona "Josip Markić". Prema informacijama koje smo dobili na terenu, glavna svrha vježbe na zapovjednom mjestu jest provjera sposobnosti za uspostavu, uređenje i operativno funkcioniranje zapovjednih mjesta u borbenim uvjetima. Među obučnim su ciljevima uvježbavanje procedura i primjene standardnih operativnih postupaka, stožernih drilova te primjena razmjestivog komunikacijskog paketa (RKP - dakle, terenskih komunikacijskih sustava). Tu je i integracija te usklađivanje borbenih funkcija, a u tu svrhu u vježbi su kao sekundarna obučna skupina sudjelovali i zapovjedni elementi postrojbi borbene i borbeno servisne potpore organskog sastava GMBR. Još jedan, ništa manje važan obučni cilj, jest jačanje timskog rada, kohezije te učinkovita horizontalna i vertikalna komunikacija u zapovjednom lancu.

OBRANA PRELAZI U NAPAD

Pogled na glavno zapovjedno mjesto bio je vrlo zanimljiv. Pripadnici Zapovjedništva/Stožera GMBR-a bili su u punoj opremi, okruživalo ih je mnoštvo zemljovida i dokumenata, a posvud su bila postavljena ojačana prijenosna računala, telefoni, radiouređaji te ostali elementi komunikacijsko-informacijskog sustava. Interakcija između zapovjednih elemenata i postrojbi bila je brza jer je scenarij zahtijevao učinkovitu defanzivnu (obrambenu) taktičku aktivnost. No, iza cijele te akcije, tj. provedbe vježbe na zemljištu (CPX), stajao je dugacki proces koji se sastojao od razvoja koncepta i specifikacije vježbe (EXSPEC) te planiranja vježbe i izrade dokumentacije (EXPLAN). Sve to dovelo je do procesa vojnog donošenja odluke (MDMP) i operativne zapovijedi (OPORD) što je osnova za provedbu ovakvog oblika vježbe. Među organizatorima vježbe, kao časnik primarne odgovornosti, bio je zapovjednik Inženjerijske bojne GMBR-a vojnik Robert Budimir-Bekan. U izjavi za Hrvatski vojnik, ističe da je scenarij

obrambeni, u kojem Zapovjedništvo Brigade pravilnim i potpunim izvršavanjem zapovijedi stvara uvjete da ova defenzivna taktička aktivnost prijede u ofenzivnu, tj. da se u kasnijim fazama omogući provedba napadnih djelovanja. Ono što vojnik Budimir-Bekan posebno naglašava jest činjenica da u obučnim skupinama vlada visok stupanj kohezije, a raduje ga što će većina odabranog kadra biti uključena i u spomenuto ocjenjivanje 2025. godine. "I oni koji nisu bili sigurni u svoje sposobnosti kroz timski rad brzo su se opustili, pokazali veliku motivaciju i znanje," zaključuje vojnik.

Nakon Vođenja 22, Zapovjedništvo/Stožer GMBR-a provest će još jednu sličnu CPX vježbu, ovaj put računalno podržanu (CAx) u Simulacijskom središtu Zapovjedništva za obuku i doktrinu Hrvatske kopnene vojske u Zagrebu.

RAZVOJ SPOSOBNOSTI KROZ TIMSKI RAD

22

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

"Vojna policija neizostavno je vezana za Oružane snage. Ona ima posebne sposobnosti, znanja i vještine, ali i ovlasti što postavlja posebnu odgovornost pred vas da svojim radom i zalaganjem pokazujete svim ostalim postrojbama kakvi moraju biti," istaknuo je admiral Robert Hranj čestitavši pripadnicima Pukovnije Vojne policije njihov dan...

SINONIM ZA RED, STEGU, PROFESIONALNOSTI I PREDANOST

Tekst: Martina Stanković / Foto: Tomislav Brandt

U vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi - Croatia" 8. je rujna 2022. svečano obilježen Dan roda Vojne policije, Dan Pukovnije Vojne policije i 31. obljetnica ustrojavanja. Svečanosti je nazočio načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admiral Robert Hranj, izaslanik Predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga kontraadmiral Predrag Stipanović, izaslanik ministra obrane brigadni general Perica Turalija, ravnatelj Vojne sigurnosno-obavještajne agencije general-bojnik Ivica Kinder, načelnici uprava Glavnog stožera, zapovjednici zapovjedništava i pristožernih postrojbi, načelnici službi i odjela u MORH-u, predstavnici braniteljskih udruga i drugi. Čestitajući 31. obljetnicu Vojne policije admiral Robert Hranj prisjetio se početka ustrojavanja vojnopolicijskih postrojbi u Domovinskom ratu i svih poginulih i nestalih pripadnika Vojne policije istaknuvši

kako je njezina povijest neraskidivo povezana s poviješću Hrvatske vojske. "Vojna policija neizostavno je vezana za Oružane snage. Ona ima posebne sposobnosti, znanja i vještine, ali i ovlasti što postavlja posebnu odgovornost pred vas da svojim radom i zalaganjem pokazujete svim ostalim postrojbama kakvi moraju biti. Na vas gledamo s posebnim povećalom. Imam puno povjerenje u vaše zapovjednike da će vas usmjeravati da budete još bolji," poručio je admiral Hranj. Pripadnicima Pukovnije Vojne policije za uspješno obavljene zadaće te ostvarene iznatprosječne rezultate u radu uručena su odlikovanja, pohvale i nagrade. Na kraju svečanosti održana je i pokazna vježba u kojoj su pripadnici Pukovnije demonstrirali svoje sposobnosti i vještine. U atraktivnoj integriranoj pokaznoj vježbi osiguranja štićenih osoba upotreboom snaga za osiguranje u mjestu i pokretu sudjelovalo je više ustrojstvenih jedinica Pukovnije Vojne policije različitih specijalnosti. Prikazano je rješavanje dviju visokorizičnih situacija u osiguranju štićenih osoba. U prvoj se dogodio napad hladnim oružjem na štićenu osobu, koji su odbili pripadnici neposrednog tjelesnog osiguranja. U drugoj situaciji dolazi do eksplozije i blokade evakuacijskog puta te napada na štićenu kolonu. Situacija je riješena upotrebom taktičkog tima i motorizirane pratinje. Nakon rješavanja druge situacije prikazana je uporaba Temeljne Vojne policije u osiguranju mjeseta događaja te upotreba vodiča i službenog psa za detekciju eksploziva pri provedbi protudiverzijskog pregleda motornog vozila. Uzvanici su potom pogledali i taktičko-tehnički zbor sredstava i opreme Vojne policije.

Stvaranje Vojne policije započelo je 24. kolovoza 1991., kad je predsjednik RH dr. Franjo Tuđman naložio načelniku Stožera Zbora narodne garde da pristupi organiziranom ustrojavanju postrojbi Vojne policije. Odmah nakon ustrojavanja, kao elitna specijalna postrojba, sudjelovala je u borbenim zadaćama od kojih su neke bile od velikog značaja za Hrvatsku vojsku i ukupnu obrambenu snagu zemlje. Zadaća Vojne policije bila je da svojim djelovanjem i primjerom stege i snage osiguraju potpunu primjenu općih pravila Hrvatske vojske. U tadašnjim okolnostima bila je to teška zadaća. Tijekom Domovinskog rata život za domovinu položilo je 113 pripadnika, a sedam ih se još vodi kao nestali. Danas je Pukovnija Vojne policije pristožerna postrojba čija je misija pružanje kontinuirane potpore Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske provedbom vojnopolicijskih poslova kako bi se osiguralo nesmetano i sigurno funkcioniranje obrambenog sustava. U sklopu svojih zakonom utemeljenih ovlasti provodi poslove osiguranja i zaštite osoba, objekata i prostora od posebnog značaja za Ministarstvo obrane i Oružane snage, potom traganje i dovođenje, nadzor i upravljanje vojnog prometa, sprečavanje kriminaliteta i kriminalističko istraživanje, te vojnopolicijske poslove u specijalnim i namjenskim postrojbama. Sudjeluje i u obavljanju zadaća u ispunjenju obveza Ministarstva obrane i Oružanih snaga u izgradnji međunarodnog mira, sigurnosti i povjerenja te obvezama preuzetim u sklopu kolektivne obrane Organizacije Sjevernoatlantskog saveza i Zajedničke sigurnosne i obrambene politike Europske unije. Vojna je policija ostvarila i održava kvalitetnu suradnju s Upravom za zatvorski sustav i probaciju Ministarstva pravosuda i uprave, Carinskom upravom Ministarstva finacija, Upravom za posebne poslove sigurnosti, Zapovjedništvom za intervencije te Policijskom akademijom Ravnateljstva policije Ministarstva unutarnjih poslova. Suradnja i zajednički projekti pomažu im da budu još bolji i kvalitetniji u provedbi zadaća i pružanju potpore u održavanju reda i stege te poštivanju zakona u OSRH.

Vojna policija ponosna je što je bila i ostala sinonim za red, stegu, profesionalnost i predanost služenju domovini. Tijekom 31 godine služenja izgubili su 122 mlada života koja nikad neće zaboraviti.

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

"Prijetnje u zadaćama Počasno-zaštitne bojne asimetrične su te se mijenjaju iz dana u dan. Računalno potpomognuta vježba izvrstan je alat u kojem možemo provjeriti svoje sposobnosti i procedure," doznajemo od satnika Zvonimira Andrića, zapovjednika Satnije za potporu, trenutačno voditelja MEL-MIL sekcije

RAČUNALNO POTPOMOGNUTA VJEŽBA

SLJEME 22/1

U Simulacijskom središtu Zapovjedništva za obuku i doktrinu provedena je od 12. do 16. rujna 2022. računalno potpomognuta vježba Sljeme 22/1. Riječ je o vježbi na kojoj su sudjelovali pripadnici svih postrojbi Počasno-zaštitne bojne, a provedena je na simulacijskom sustavu JCATS.

Stožer Bojne, kao primarna obučna skupina, provjeravao je svoju sposobljenost u provedbi operacija na simuliranom terenu kompleksa Ureda predsjednika i vojarne "Peneda" na Brijunima. Kroz simulaciju stvarnih procedura i incidenta pripadnici Počasno-zaštitne bojne prošli su cijelo-

TEKST I FOTO
Martina Stanković

kupan proces vojnog donošenja odluke, izrade operativne dokumentacije, vođenja operacije, izvješćivanja i završne raščlambe. U scenarij vježbe uključena je organizacija i zaštita prijma visokih dužnosnika, u ovom slučaju predsjednika strane države te zaštita Predsjednika Republike Hrvatske tijekom tog događaja. Radi se o velikom štićenom događaju u kojem se pojavljuju prijetnje na koje postrojba mora znati odgovoriti. Incidenti se temelje na događajima s kojima se pripadnici mogu susresti pri svakodnevnom obavljanju zadaća. Uključeni su svi elementi koji se koriste na štićenim događajima, a osiguravaju da događaj bude štićen i osiguran na svaki način. To uključuje i elemente MUP-a i drugih službi domovinske sigurnosti kao i druge ustrojstvene cjeline Hrvatske vojske.

"Prijetnje u zadaćama Počasno-zaštitne bojne asimetrične su te se mijenjaju iz dana u dan. Računalno potpomognuta

vježba izvrstan je alat u kojem možemo provjeriti svoje sposobnosti i procedure. Pri kreiranju incidenata stvaramo realnu situaciju u kojoj skrivamo zamku koju naši pripadnici trebaju prepoznati. Iz toga možemo vidjeti kako će naše postrojbe odgovoriti na postavljene prijetnje te uočiti eventualne potrebe za ažuriranjem procedura kroz naučene lekcije," pojašnjava nam satnik Zvonimir Andrić, zapovjednik Satnije za potporu,

trenutačno u ulozi voditelja MEL-MIL sekcije, koja osmišljava i vodi vježbovne incidente.

"Zbog specifične misije i zadaća Počasno-zaštitne bojne izazov je i ujedno napraviti vježbu koja odgovara našim potrebama. Budući da je program potrebno prilagoditi našim procedurama, djelatnici Simulacijskog središta odradili su kvalitetan posao kako bi nam omogućili maksimalno iskoristiti ovu računalno potpomognutu vježbu za što kvalitetniju pripremu za vježbu na zemljишtu te uočiti i otkloniti moguće nedostatke," kaže nam satnik Andrić.

Satnik Marko Kranjčec, operativni časnik u Odsjeku S-3 bojne, trenutačno voditelj Stožera i čelnik Odsjeka S-3 izrazio je zadovoljstvo prikazanim na vježbi: "Prijе svega zadovoljan sam motiviranošću pripadnika, a posebno onih koji su nedavno došli u postrojbu iz drugih postrojbi. Ovdje su se susreli sa specifičnim zadaćama i misijom postrojbe te su pokazali veliko znanje iz bivših postrojbi te ga proširili obukom i radom u Počasno-zaštitnoj bojni. Pokazali su da su kvalitetni ljudi koji se brzo prilagođavaju i stječu znanje."

Počasna satnija najatraktivniji je dio Počasno-zaštitne bojne, no najveći dio postrojbe odnosi se na sigurnosni i potporni element u Uredu Predsjednika. Uvježbavanje je od velikog značaja za održavanje i povećanje kvalitete obavljanja zadaća.

PREDSTAVLJAMO

VANESA TOT BRONČANA KANUISTICA S DVije EUROPSKE MEDALJE

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
Nina Jelenc

Vanesa Tot, 23-godišnja hrvatska kanuistica i ugovorna pričuvnica Hrvatske vojske, prošlog je mjeseca na Europskom prvenstvu u kajaku i kanuu na mirnim vodama osvojila dvije brončane medalje u utrkama na 200 i 500 metara postavši tako prva hrvatska kanuistica kojoj je to pošlo za rukom. Također, na netom održanom Svjetskom prvenstvu za juniorke i mlađe seniorke u Szegedu osvojila je naslov svjetske prvakinje u utrci na 500 metara nastavljajući tako i u rujnu sjajne nastupe....

Riječ je o vrlo zahtjevnom sportu. Ustajanje je u 6:30, a trening počinje rano. Vanesa trenira dva puta dnevno. Jutarnji trening sastoji se od veslanja, dok je popodnevni rezerviran za veslanje i teretanu ili trčanje, ovisno o dogovoru s trenerom. Sveukupno desetak treninga tjedno, a kad su pripreme za natjecanje i više

Ugovorna pričuvnica Hrvatske vojske Vanesa Tot rodom iz Slavonskog Broda svojim je uspjehom na nedavno održanom Europskom prvenstvu u Münchenu skrenula pažnju na sebe, ali i na sport kojim se bavi, s obzirom na to da kajak i kanu na mirnim vodama kao sport nisu toliko medijski popularni i praćeni. Zahvaljući Vanesi, Hrvatska ima dodatan razlog za sportsko slavlje, a njezini uspjesi obogatili su hrvatsku riznicu sportskih uspjeha.

U disciplini kanu jednoklek Vanesa Tot osvojila je dvije brončane medalje. Na utrci na 500 metara 19. kolovoza osvojila je brončanu medalju s vremenom 2:06:682 te se plasirala iza Španjolke Marije Corbera (2:03:586) te Ukrajinke Ljudimile Luzan (2:05:096).

Dva dana poslije ponovila je uspjeh, ovaj put bila je riječ o utrci na 200 metara, odnosno sprintu gdje je također osvojila brončanu medalju. Prvo mjesto pripalo je drugoj Španjolki Antiji Jácome, a druga je bila ponovno Ukrajinka Ljudmila Luzan.

Nakon povratka u Slavonski Brod ova mlada veslačica svoje je dojmova s natjecanja podijelila s nama.

Već trinaest godina bavi se veslanjem, vesla za Kajak-kanu klub Marsonia, od 2013. godine stalni je član reprezentacije, a zadnjih nekoliko godina natječe se i u seniorskoj konkurenциji. Prva je Hrvatica u disciplini kanu jednoklek koja se plasirala na Olimpijske igre i to prošle godine u Tokio. Sve je počelo kad je, prema njezinim riječima, u grad došao vrhunski sportaš Marko Lipovac koji je danas trener u klubu. Prisjeća se kako je Lipovac dijelio letke za ljetnu školu kajaka, a ona je željela probati nešto novo. Kad si na riječi, grad vidiš i s neke druge strane, kaže, a puno se vremena provodi u prirodi što joj se jako svidjelo. Nije očekivala da će ostati u sportu nakon odlaska u srednju školu, ali uspjela je paralelno uz školovanje graditi i sportsku karijeru.

TRENING NA SAVI

Nakon srednjoškolskog obrazovanja našla se na prijelomnici – hoće li ostati u sportu ili će otići na studij. Odluka je pala da se profesionalno posveti bavljenju sportom, kajak-kanuom u Klubu Marsonia. Govori nam Vanesa i o majčinom strahu u početku jer su se treninzi odvijali na Savi, međutim kad je vidjela da Vanesa ozbiljno shvaća sport i da su sigurnosni standardi na iznimno visokoj razini prihvatiла је njezin izbor, i s ponosom prati rezultate koje postiže.

Veslanje je prvi i jedini sport kojim se bavila. Dolazi iz obitelji u kojoj se nitko nije bavio sportom pa joj ovi uspjesi i vrhunski rezultati još više znače.

Ljudima je pojam kajaka i kanua relativno nepoznat.

Mnogi ga teško razlikuju pa Vanesa pojašnjava:

"Puno ljudi kaže da idem veslati na Savu, ali ja se ne bavim veslanjem kao naša braća Sinković nego veslam kanu. Glavna razlika između kajaka i kanua jest u tome što se u kajaku sjedi, imaš kormilo s kojim možeš upravljati i držati svoj pravac, lakše se upravlja i stabilniji je, dok se u kanuu kleći, treba izabrati s koje ćeš strane veslati, s lijeve ili desne i s vesлом se održava pravac tako što se vesla samo s jedne strane i znatno je nestabilniji od kanua. Vrlo je bitna dobra koordinacija i motoričke sposobnosti. Do 2015. godine veslala sam u kajaku, nakon toga prešla sam u kanu. Imala sam već tad

stabilnost u pogledu ravnoteže i uhvatila sam brzo pravac. Ne poznajem osobu koja je odmah kleknula u kanu i proveslala." U kanuu se kleči na spužvastom materijalu, sa stražnje se strane nalazi upornik za nogu kojom se upire dok se prednjom nogom kleći. Ovo je sport u kojem se zapravo ne vesla rukama kao što se čini na prvi pogled. U ovom su sportu za uspjeh najviše zasluzni kukovi, donji dio leđa i noge, tu se nalazi sva stabilnost, a ruke služe samo kao poluga odnosno alat. Kajak i kanu pripadaju istom sportu, ali riječ je o dvije različite discipline. Do dolaska Anamarije Govorčinović i Vanese Tot Hrvatska nije imala predstavnike koji su ostvarivali zapaženije rezultate. Govorčinović je također ugovorna pričuvnica koja se natječe u drugoj disciplini – kajaku.

Riječ je o vrlo zahtjevnom sportu. Ustajanje je u 6:30, a trening počinje rano. Vanesa trenira dva puta dnevno. Jutarnji trening sastoji se od veslanja, dok je popodnevni rezerviran za veslanje i teretanu ili trčanje, ovisno o dogovoru s trenerom. Sveukupno desetak treninga tjedno, a kad su pripreme za natjecanje i više. Ove su godine uvjeti na Savi bili jako dobri i već je u drugom mjesecu počela veslati. "Iako sezona traje od svibnja do rujna, veslati treba što više, a ako nisam na vodi vrijeme provedem na ergometru. Zimi se fokusiramo na trčanje kako bi se poboljšala kondicija i na snagu u teretani. Moj trener Igor Krajina zna svoj posao i moram reći kako je on od mene napravio vrhunsku sportašicu, no ovo je tek moj početak, veslati se može i do 40, i nadam se da će iduće godine imati prilike ostvariti plasman na Olimpijske igre. Prilika za to je na svjetskom prvenstvu ako budem među pet najboljih djevojaka." Na istom mjestu u Münchenu na kojem je ostvarila ove vrhunске rezultate već je ostvarila uspjeh u mlađim kategorijama, prije pet godina na juniorskom EP-u osvojila je broncu, a sad je ponovno, ovaj put u seniorskoj konkurenциji, dokazala da može pružiti vrhunski nastup i ostvariti sjajan rezultat. Vanesa kaže kako joj je glavni cilj iduće godine izboriti plasman na Olimpijske igre, no svjesna je izazova jer je konkurencija iz godine u godinu sve veća. Uvjeti za bavljenje ovim sportom nisu idealni, ali u zadnje dvije-tri godine znatno je lakše, ističe, a velik doprinos tome daje i Ministarstvo obrane RH koji kroz sustav ugovornih pričuvnika vrhunskim sportašima olakšava put do sportskih uspjeha.

Vanesini uzori su braća Sinković te zaključuje: "Oni su mi glavna motivacija koja mi govori da ne trebam odustati i kad nisam prva."

HRZ

Manifestacija u Gupčevu kraju posveta je velikom čovjeku i pilotu, heroju Domovinskog rata. Za HRZ ona je podsjetnik na same korijene našeg modernog ratnog zrakoplovstva

Tekst: Domagoj Vlahović / Foto: Tomislav Brandt

Ako je 12. prosinca svake godine Dan Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, onda slobodno možemo reći da je dan na koji se svake godine održava aeromiting u čast Rudolfa Perešina – praznik hrvatskog zrakoplovstva. Susreti za Rudija, 11. rujna ove godine, došli su do svojeg jubilarnog 25. izdanja i još su jednom potvrdili da su posebni iz više razloga. Prije svega, posveta su velikom čovjeku i pilotu, heroju Domovinskog rata. Nadalje, prava su poslastica za hrvatske ljubitelje zrakoplovstva i zrakoplovne tehnike, pružaju im priliku da u jedinstvenom ambijentu Gupčeva kraja vide najbolje vojne i civilne pilote i njihove letjelice. Za HRZ manifestacija znači promociju, ali i podsjetnik na same korijene našeg modernog ratnog zrakoplovstva. Otvorivši 25. Susrete za Rudija, izaslanik Predsjednika Republike i zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec istaknuo je da je Rudolf Perešin postavio standarde po kojima hrvatski zrakoplovci žive danas i živjet će zauvijek. I, ne treba zaboraviti, Susreti za Rudija uključuju i niz drugih obrazovnih i zabavnih sadržaja, sportske igre, koncerte, predavanja, umjetničke kolonije... Uz sve dostojanstvo, uz svu tugu koju donosi sjećanje na pogibiju Rudolfa Perešina u akciji Bljesak

25. SUSRETI ZA RUDIJA

PUNO VIŠE OD AERO

2. svibnja 1995., tu je i sjećanje koje izaziva ponos, sjećanje na njegov herojski čin iz listopada 1991. kad je avionom MiG-21 oznake 26112 iz Bihaća preletio u Klagenfurt. Jednako ponesne emocije izaziva i sjećanje na dane u kojima je sudjelovao u utemeljenju lovačke komponente HRZ-a, na sve akcije koje je kao borbeni pilot izveo u Domovinskom ratu.

“SIMBOL NJEGOVA DOMOLJUBLJA”

Uoči aeromitinga, u župnoj crkvi sv. Jurja mučenika u Gornjoj Stubici služena je sveta misa. U sklopu Susreta održana je i prezentacija zanimanja vojni pilot za učenike osnovnih škola. Svečano otvorenje 25. Susreta za Rudija održano je u Spomen-parku Rudolfa Perešina u Gornjoj Stubici. Tamošnja bista s likom Rudolfa Perešina postavljena je 1999. godine, a 2004. “pridodan” je i atraktivniji eksponat - HRZ-ov MiG-21, kao i infoploča na kojoj je ukratko opisan život stozernog brigadira Perešina. Počast pokojnom

heroju uz članove obitelji i generala Križanca odali su i izaslanik predsjednika Vlade RH i državni tajnik MORH-a Zdravko Jakop, predstavnici Hrvatskog sabora, ministarstava, Vojnodiplomatskog zbora, tijela lokalne i područne samouprave, udruga proiziliših iz Domovinskog rata, zrakoplovnih udruga te mnogi drugi poštovatelji i ljubitelji zrakoplovstva iz cijele Hrvatske. Državni tajnik Zdravko Jakop istaknuo je da pamtimmo Rudolfa Perešina kao čovjeka koji nam je svojim životom i svojom žrtvom pokazao kako ne postoji ništa vrednije od slobode, kako slobodu nitko ne daruje, već se srcem, znanjem, ustrajnošću osvaja i predaje budućim naraštajima! “Mi u Ministarstvu obrane bili smo osobito počašćeni kad smo mogli ispuniti jedan od naših ciljeva – i vratiti iz Austrije Rudijev avion! I on je simbol njegova djelovanja, njegova domoljublja,” zaključio je državni tajnik, zahvalivši Rudolfovoj supruzi Ljerki Perešin na njezinu velikom doprinisu u procesu vraćanja aviona.

Tijekom gotovo cijelog aeromitinga, sudionike i sve gledatelje “raštrkane” širom Gupčeva kraja poslužilo je ono najvažnije – vrijeme. Bilo je sunčano, tek uz nešto svijetlih, neprijetećih oblaka. Središnji prostor za gledanje, kao i uvijek, bio je zagorski breg na kojem je smješten barokni dvorac obitelji Oršić iz XVIII. stoljeća s Muzejem seljačkih buna, a u podnožju je spomenik velikom Matiji Gupcu. Pogled na zrakoplove s te lokacije iznimno je jasan, a organizatori na čelu s Općinom Gornja Stubica i Zagrebačkim zrakoplovno-tehničkim savezom Rudolfa Perešina potrudili su se za jednu pravu dostojanstvenu manifestaciju na kojoj su se skupili zrakoplovni entuzijasti, ali i mnoge obitelji s djecom. Svi dijelovi letačkog programa bili su popraćeni informacijama stručnih komentatora iz civilnog zrakoplovstva, ali i HRZ-a. Štoviše, svaki je zrakoplov ili pilota pratila i prigodna glazba. Već uobičajeno, počelo je sa “skupom” civilnih zrakoplova, bili su to Sinus 9A-UGG, Eurostar 9A – UJN i Savannah 9A-DIS, s tim da je potonjem upravljala još jedna pilotska legenda HRZ-a umirovljeni pukovnik Ivica Ivandić. Slijedio je Beechcraft S24, a zatim Cessna C-172 s prvom civilnom pilotkinjom na Susretima za Rudija – Majom Pađen.

AKROBATSKI MAKSIMUM

A onda je došao red na vojni, ipak najatraktivniji dio. Kad se začuo gromoglasni zvuk MiG-a 21 popraćen pjesmom Thunderstruck grupe AC/DC, i oni gledatelji koji su bili zabavljeni užinom ili su se držali hladovine ispod drveća pojurili su vidjeti glasovitu HRZ-ovu letjelicu koja će uskoro u više no zaslужenu mirovinu. Možda i simbolično, slijedila je trenutačno najmodernija HRZ-ova

MITINGA

HRZ

Otvorivši 25. Susrete za Rudiju, izaslanik Predsjednika Republike i zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec istaknuo je da je Rudolf Perešin postavio standarde po kojima hrvatski zrakoplovci žive danas i živjet će zauvijek

Državni tajnik Zdravko Jakop istaknuo je da pamtimos Rudolfa Perešina kao čovjeka koji nam je svojim životom i svojom žrtvom pokazao kako ne postoji ništa vrednije od slobode, kako slobodu nitko ne daruje, već se srcem, znanjem, ustrajnošću osvaja i predaje budućim naraštajima, te još jednom zahvalio Rudolfovoj supruzi Ljerki Perešin na njezinu velikom doprinisu u procesu vraćanja aviona

letjelica UH-60 Black Hawk, čijoj su atraktivnosti pridonijeli i padobranci iz Zapovjedništva specijalnih snaga OSRH. Naravno, nije nedostajalo niti međunarodnog "štiha", prvi ga je dao Pilatus PC-9 iz Slovenske vojske, a iz iste zemlje došao je i Eurocopter Cougar. U međuvremenu, pilot Kristian Kraljić zaista je oduševio u kokpitu helikoptera Bell 206 hrvatskog MUP-a, činilo se kao da je izvlačio akrobatski maksimum iz letjelice i za to je dobio ovacije publike. Isto važi i za demonstracijskog pilota Mađarskog ratnog zrakoplovstva – izvanredni Máté Majerik upravljao je najmoćnijom letjelicom na ovogodišnjim Susretima – višenamjenskim borbenim avionom JAS 39 Gripen. Doduše, program je imao pomoći dimnog traga, ali Gripen je ipak gromoglasni avion 4. generacije koji još uvijek ima moderan izgled, a pilot je neobično iskusan u letačkim bravurama. A za kraj – još jednom hrvatski MiG-21. U kabini je bio zapovjednik 191. eskadrile lovačkih aviona 91. krila HRZ-a pukovnik Zvonimir Milatović i s nekoliko je preleta oduševio publiku, a i pobijedio u utrci s nevremenom koje je uskoro zacrnilo zagorsko nebo. Letački program ispunjen je u potpunosti!

USKORO SPOMEN-HIŽA

Organizatorskoj ekipi možemo jedino čestitati! Susreti za Rudija svake godine izgledaju bolje, nije im naštetilo ni razdoblje pandemije. Svatko tko u uživa u promatranju letjelica svakako će zaželjeti da letački program bude i dulji od dvosatnog. Ono što mnogi sigurno iščekuju jest i prvi nastup aviona Rafale s oznakama HRZ-a. No, već smo rekli, Susreti za Rudija puno su više od aeromitinga, baš kao što je i Rudolf Perešin bio puno više od "običnog pilota". Nadamo se da će uskoro biti otvorena i Spomen-hiža Rudolfa Perešina u mjestu Jakšinec, pokraj kapele sv. Katarine. Prema informacijama koje je iznio načelnik Općine Gornja Stubica Jasmin Krizmanić, preostaje još unutarnje uređenje. To će biti još jedno mjesto u kojem će hrvatski, ali i strani posjetitelji, moći sazнатi tko je bio i kako je živio stožerni brigadir Rudolf Perešin.

Organizatori 25. Susreta za Rudija su Općina Gornja Stubica i Zagrebački zrakoplovno-tehnički savez Rudolfa Perešina, a suorganizatori Hrvatsko ratno zrakoplovstvo, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo hrvatskih branitelja RH, Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska županija, Turistička zajednica područja Donja Stubica i Gornja Stubica te Muzej seljačkih buna.

Organizatori i glavni financijeri s ponosom su isticali kako je *airshow* u austrijskom gradu Zeltwegu ove godine najspektakularniji na Starom Kontinentu. Za takvu su tvrdnju imali puno dobrih razloga

AIRPOWER22

NAJVEĆA EUROPSKA ZRAKOPLOVNA

Na ovogodišnjem AIRPOWER-u, održanom pod motom *Iznad oblaka!*, nastupilo je 20 zemalja, uglavnom predstavljenih ratnim zrakoplovstvima. Među 200 različitih tipova vojnih i civilnih zrakoplova bilo je 50 austrijskih. Tijekom oba dana *airshow* je obišlo oko 275 000 posjetitelja koji su bili u samoj zrakoplovnoj bazi, a, prema naknadnim izvješćima, još oko 25 000 promatrao ga je izvan nje. Svi su oni 2. i 3. rujna mogli uživati u bogatom i atraktivnom devetosatnom programu s po 35 letačkim točki, dok je na statičkom prikazu u zrakoplovnoj bazi bilo izloženo više od 60 različitih tipova zrakoplova te brojnih pratećih zrakoplovnih sadržaja.

Organizatori AIRPOWER-a s velikim

NAPISAO I SNIMIO
Igor Skenderović

zadovoljstvom ističu kako je *airshow* u cijelosti održan prema planu i bez većih problema. Za to je svakako bila zasluga jednogodišnja priprema, s angažiranih 6500 članova različitog osoblja, što je uključivalo 4500 pripadnika austrijskog OS-a, tj. djelatnog i pričuvnog sastava ratnog zrakoplovstva i kopnene vojske. Usporedbe radi, vrijedi napomenuti i to kako djelatni sastav austrijskog OS-a čini oko 22 000, a pričuvni oko 125 000 pripadnika. Da organizator nije htio ništa prepustati slučaju, govorи i činjenica kako je među angažiranim osobljem bilo više od 350 pripadnika različitih medicinskih timova.

DESETO IZDANJE

Gradić Zeltweg u srcu je austrijske savezne pokrajine Štajerske. Sa svojih 7000 stanovnika ove je godine bio domaćin desetom izdanju AIRPOWER-a. Prvi *airshow* u Zeltwegu, koji je otpočetka zamišljen kao dvodnevni događaj, održan je 20. i 21. lipnja 1997. pod nazivom International Air Day. Iduće je izdanie održano 2000., pod novim nazivom AIRPOWER,

MANIFESTACIJA

koji je zadržan do danas. Organizatori su otpočetka isticali ambiciju da treba imati naglašen međunarodni karakter. Isto tako, kategorični su da će se održavati na najvišoj mogućoj

Na ovogodišnjem AIRPOWER-u premijerno je predstavljen prvi austrijski Eurofighter obojen u Tiger shemu

Kontrolni toranj u Zeltwegu s oznakom austrijskih oružanih snaga i natpisom Naša vojska

Foto: Bundesheer / Flickr

razini, s besplatnim ulazom za sve posjetitelje, što je definiralo mogućnosti i ritam održavanja *airshowa* otprilike svake dvije-tri godine. Tako su iduća izdanja bila 2003., 2005., 2009., 2011., 2013., 2016. i 2019. Iz godine u godinu na AIRPOWER-u sve se više sudionika predstavlja svojim atraktivnim letačkim programom i atraktivnom shemom bojenja zrakoplova. Zeltweg je tako postao *pozornica* na kojoj se uz atraktivni letački program s borbenim avionima i helikopterima može uživati u jedinstvenom letačkom programu s akrobatskim elementima na vojnim transportnim avionima i helikopterima. Iz proteklih godina neizostavno treba spomenuti letačke programe švicarske AS332 Super Puma, švedskog C-130 Herculesa ili talijanskog C-27J Spartan. Treba napomenuti i to kako na AIRPOWER-u redovito nastupaju vodeće svjetske vojne akrogrupe. Takav program ubrzo je počeo privlačiti sve više zainteresiranih pa je postalo uobičajeno da svako izdanje AIRPOWER-a okupi između dvjesto i tristo tisuća posjetitelja iz više europskih zemalja. Sve je to u rangu najvećeg svjetskog vojnog *airshowa*.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

AUSTRIJSKI LETEĆI BIKOVI

Programu svakog AIRPOWER-a, a ne samo njegovu organiziranju i financiraju, uvelike je pridonijela glasovita austrijska tvrtka Red Bull. Uložila je puno sredstava i rada u formiranje svoje zrakoplovne flote osnovane 1999., koju je nazvala Flying Bulls (leteći bikovi). Za njih je otppocetka odlučeno kako će biti prepoznatljivi po jedinstvenosti i atraktivnosti. Počeli su okupljati elisne avione iz razdoblja Drugog svjetskog rata, mlazne vojne avione i helikoptere iz hladnog rata te suvremene elisne akrobatske avione. U Red Bullu s ponosom ističu kako je u njihovoj floti danas 21 zrakoplov, uključujući i jedine preostale europske primjerke pojedinih tipova. Na zadovoljstvo stotina posjetitelja, na AIRPOWER-u iz godine u godinu nastupaju s avionima Lockheed P-38 Lightning (proizveden 1944.), North American B-25J Mitchel (1945.), Chance Vought F4U-4 Corsair (1945.), North American P-51D Mustang (1944.), North American T-6 Texan (1942.), Boeing PT-17 Stearman (1943.), North American T-28B Trojan (1955.), Douglas DC-6B (1956.); s mlažnjacima Alpha Jet (1980./1981.); helikopterima Bell Cobra 209/AH-1F, BO-105C (1974.), Bristol 171 Sycamore (1957.). Jedan od najatraktivnijih dijelova fote Flying Bullsa čini jedinstveni na svijetu akrobatski dvojac Team Blanix na jedrilicama L 13 Blanik. Zbog svega navedenog, Flying Bulli iznimno su poželjan sudionik brojnih drugih zrakoplovnih manifestacija širom svijeta, gdje ih različiti mediji iz brojnih razloga nazivaju i *letećim zrakoplovnim muzejom*. Na ovogodišnjem AIRPOWER-u također su imali akrobatski nastup na svojim avionima, helikopterima i jedrilicama.

Leteći zrakoplovni muzej Flying Bullsa neizostavan je dio letačkog programa AIRPOWER-a

RIAT (Royal International Air Tattoo), koji se održava u Ujedinjenom Kraljevstvu.

Štajerska zrakoplovna manifestacija tradicionalno je ponajviše orijentirana na vojne sudionike, koji su i ove godine činili većinu letačkog programa te statičkog prikaza. Međutim, i civilna zrakoplovna industrija imala je priliku pokazati svoje zrakoplove, što je dobro iskoristila austrijska tvrtka Diamond Aircraft. Bila je zastupljena u letačkom programu i na statič-

kom prikazu s više tipova aviona – i u civilne, i u vojne svrhe. Zrakoplovna je povijest od početka AIRPOWER-a vrlo bitno programsko usmjereno za organizatore. Stoga u letačkom dijelu programa, ali i na statičkom dijelu prikaza nastoje imati avione proizvedene prije 80 i više godina, odnosno njihove replike. Tako su posjetitelji proteklih godina mogli uživati u simuliranju zračne borbe između aviona iz razdoblja Prvog svjetskog rata Fokker Dr.I i FVM Ö 1 Tummelisa, kao i borbenih aviona iz razdoblja Korejskog rata F-86 i MiG-15.

ČUVAR AUSTRIJSKOG NEBA

Zrakoplovna baza Hinterstoisser nazvana je po austrijskom zrakoplovu Franzu Hinterstoisseru (1863. – 1933.), koji je 1902. balonom preletio Alpe od Salzburga do Zeltwega. Najveća je i najvažnija zrakoplovna baza Austrijskog ratnog

Na statičkom prikazu posjetitelji su mogli izbliza razgledati više od 60 zrakoplova

zrakoplovstva (Österreichische Luftstreitkräfte) i u njoj je danas smještena borbena komponenta.

Austrija tijekom 1987. nabavlja od Švedske borbene avione Saab J 35OE Draken, ukupno 24, koji su bili smješteni u Zeltwegu. Bili su to prvi austrijski nadzvučni borbeni avioni i u operativnoj uporabi ostali su do 2005., zaduženi za nadzor i zaštitu austrijskog neba. Zanimljivo je napomenuti i to kako je Austrija uz Drakene za nadzor svojeg neba koristila i švedske dozvučne mlazne avione Saab 105OE, koji su iz operativne uporabe povučeni početkom 2021. godine.

Kratko vrijeme, Austrija iz zrakoplovne baze u Zeltwegu koristi unajmljene švicarske borbene avione F-5E Tiger II, kao privremeno rješenje do nabave novog borbenog aviona. Tijekom 2007. u Zeltweg stiže prvi od ukupno 15 novonabavljenih borbenih aviona Eurofighter EF-2000

Njemačko ratno zrakoplovstvo nastupilo je sa svojim borbenim helikopterom Airbus H665 Tiger UHT

Nastup grčkog F-16C Block 52+ bio je jedan od najzapaženijih dijelova letačkog programa

Typhoon II. Njima je opremljeno austrijsko borbeno zrakoplovno krilo Überwachungsgeschwader s dvije eskadre, zaduženo za zaštitu austrijskog neba. Uz Eurofighter, u Zeltwegu su smještene i eskadre sa školskim avionima Pilatus PC-7 i Diamond Aircraft DA40NG, namijenjenim za temeljnu i naprednu obuku vojnih pilota.

Jedan je od tradicionalno najatraktivnijih dijelova letačkog programa na AIRPOWER-u nastup para austrijskih Eurofighter-a koji simuliraju presretanje uljeza u austrijskom zračnom prostoru. Tijekom ovogodišnjeg programa prikazano je presretanje austrijskog vojnog transportnog aviona C-130K Hercules. Uz presretanje uljeza, program austrijskih Eurofighter-a potom čini prikaz zračne borbe dvaju aviona, što piloti uspjevaju obaviti na maloj visini i brzini kako bi gledatelji mogli što više uživati. Prizor je to koji itekako vrijedi vidjeti, ali i čuti. Domaćini ponosno ističu atraktivnost tog programa te kako su ove godine za njega na RIAT-u 2022 dobili nagradu Royal Air Force Charitable Trust za najbolji letački program koji je izvelo strano zrakoplovstvo.

Vrijedi napomenuti i da su austrijski Eurofighteri od 2021. članovi udruženja NATO Tiger Association, koje promiče suradnju ratnih zrakoplovnih stava u sklopu Sjevernoatlantskog saveza. Atraktivna je posebnost koju donosi članstvo u tom udruženju bojenje cijelog zrakoplova ili samo jednog njegova dijela u lik tigra odnosno uzorak tigrove krvne. Austrijsko ratno zrakoplovstvo ove je godine na AIRPOWER-u premijerno predstavilo prvi Eurofighter koji je u cijelosti obojen u kombinaciji rondelle RZ-a te tigrove glave i krzna.

VELIKA FORMACIJA

Ovogodišnji je devetosatni letački program službeno otvoren velikom formacijom aviona i helikoptera austrijskog ratnog zrakoplovstva. Nju su činili jedan borbeni avion Eurofighter Typhoon, tri transportna aviona Pilatus PC-6, devet transportnih helikoptera Aérospatiale SA-316B Alouette III te jedan novi višenamjenski helikopter Leonardo AW169M. Posebnost te

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

formacije bio je nastup helikoptera Alouette III s koreografijom: nosili su velike zastave svih austrijskih saveznih pokrajina. Sve to bilo je praćeno dojmljivom glazbom pod nazivom *Vibes in the Sky*, koju je izvelo 100 austrijskih vojnih glazbenika. Riječ je o djelu njemačkog skladatelja Tristana Schulzea, autora glazbe za više svjetskih filmskih hitova.

Najavljen je i da će nastup lakih transportnih helikoptera Alouette III bio i posljednji, barem kao aktivnih letjelica. Nakon 55 godina operativne uporabe u Austrijskom ratnom zrakoplovstvu, 2023. zamjenit će ih 18 novih višenamjenskih helikoptera

Jedan od letečih predstavnika vojnozrakoplovne povijesti bio je Messerschmitt Me 262 Schwalbe

Talijanska akrogrupa Frecce Tricolori većinu letačkog programa izvodi uz boje nacionalne zastave

Hrvatski borbeni avion MiG-21bis oznake 110 jedan je od eksponata

Leonardo AW169M. Tijekom ovogodišnjeg AIRPOWER-a još jedan nastup bio je najavljen kao oproštajni. Radi se o češkom borbenom helikopteru Mil Mi-24V, koji ta zemlja tijekom 2023. povlači iz operativne uporabe, a planira ga zamjeniti borbenim helikopterima AH-1Z Viper.

Za ovogodišnji je atraktivni letački program, među ostalim, bilo zaslužno više zajedničkih i pojedinačnih nastupa. Talijansko ratno zrakoplovstvo predstavljala je akrogrupa Frecce Tricolori na avionima Aermacchi MB-339-A/PAN. Iz švicarske su došli njihovi kolege iz skupine Patrouille Suisse na avionima Northrop F-5E Tiger II. Grčko ratno zrakoplovstvo istaknulo se sa Zeus Demo Teamom na avionu F-16C Block 52+, a belgijsko Dream Viper Teamom na avionu F-16AM.

U unutrašnjosti Hangara 8 smješteno je 25 tipova zrakoplova

VOJNI ZRAKOPLOVNI MUZEJ ZELTWEG

Iznimna dodana vrijednost održavanju svakog AIRPOWER-a, kao i jedinstvena prigoda za posjetitelje da upotpune svoj posjet airshowu, pravi je mali povjesni dragulj smješten u zrakoplovnoj bazi Zeltweg. Radi se o tzv. Hangaru 8, u kojem je na ukupno 5000 četvornih metara prikazana povijest suvremenog Austrijskog ratnog zrakoplovstva, ustrojenog u svibnju 1955. godine. Militärluftfahrtmuseum Zeltweg otvoren je 2005., čime je ujedno obilježena i 50. obljetnica zrakoplovstva. Na podu unutarnjeg dijela muzeja, te viseći sa stropa, izloženo je 25 aviona i helikoptera. Jedinstvena je to prilika da se na jednom mjestu vide avioni i helikopteri američkog, britanskog, češkog, francuskog, talijanskog, sovjetskog i švedskog podrijetla. Tu je, primjerice, Fouga CM.170 Magister i De Havilland DH-115 Vampire, prvi mlazni avion koji je 1957. ušao u operativnu uporabu austrijskog zrakoplovstva. Izložen je i Saab J 29F Tunnan, Short SC.7 Skyvan, Saab 105OE, North American T6G Harvard, Cessna L19E Bird Dog, Saab 91D Safir, Fiat G.46-4B, Alouette II, Bell H-13 Sioux, UH-1 Huey, Agusta-Bell AB206A Jet Ranger... U središnjem dijelu dominiraju dva borbeni aviona Saab J 35ÖE Draken, od kojih je jedan obojen u crno, čime je obilježeno njegovo povlačenje iz operativne uporabe tijekom 2005. godine. U prostorima galerije iznad središnjeg dijela izloženi su dijelovi radarskih sustava, zrakoplovno naoružanje, sustavi za zrakoplovno-tehničko održavanje uz cijeli jedan prostor ureden kao radionica. Jedan je veći prostor na galeriji posvećen i Drugom svjetskom ratu. Na vanjskom dijelu muzeja izloženo je više vojnih zrakoplova i vozila. Za posjetitelje iz Hrvatske najzanimljiviji je eksponat na vanjskom dijelu muzeja borbeni avion MiG-21bis Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, registskog broja 110. Riječ je o avionu koji je Republika Hrvatska poklonila 2019. godine Republici Austriji u zamjenu za avion MiG-21R kojim je u listopadu 1991. u Austriju preletio hrvatski borbeni pilot i domoljub Rudolf Perešin, zeleći tim činom svjetskoj javnosti ukazati na agresiju protiv Republike Hrvatske.

Švedjani su stigli sa solo programom aviona Saab JAS39 Gripen, baš kao i Mađari, koji su Gripenu pridodali i borbeni helikopter Mil Mi-35. Njemačko ratno zrakoplovstvo predstavljala je posada s borbenim helikopterom Airbus H665 Tiger UHT. Veliku pozornost privukao je nastup Američkog ratnog zrakoplovstva s preletom dvaju strateških bombardera B-52H Stratofortress, koji su doletjeli iz zrakoplovne baze u Ujedinjenom Kraljevstvu.

Za atraktivan povjesni dio letačkog programa, uz Red Bullov leteći zrakoplovni muzej, bili su zaslužni i poljski MiG-15 te

Na ovogodišnjem je AIRPOWER-u iščekivan i zapažen bio premijerni nastup hrvatskog borbenog aviona MiG-21UMD. Zahvaljujući našim pilotima, na nebu iznad Zeltwega bila je i hrvatska zastava

švedski Saab J35 Draken. Posebnu pozornost privukla je replika prvog operativnog mlaznog lovca iz Drugog svjetskog rata. Riječ je o Messerschmittu Me 262 Schwalbe, koji je 2005. izgradila američka Messerschmitt Foundation i s njim nastupa na najvećim svjetskim zrakoplovnim manifestacijama.

USPJEŠAN NASTUP HRZ-A

Za uspješnost i atraktivnost letačkog programa ovogodišnjeg AIRPOWER-a itekako je zasluzno i Hrvatsko ratno zrakoplovstvo. Predstavljeno je nadzvučnim borbenim

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

avionom MiG-21UMD iz sastava 91. krila te nastupom akrogrupe "Krila Oluje" na Pilatusima PC-9M iz sastava 93. krila.

Organizatori su ove godine izrazili veliku želju da u programu imaju hrvatski MiG-21, posebice zato što se radi o avionu koji je ikona svjetske vojne zrakoplovne povijesti. Bliži se kraju operativne uporabe, a Hrvatsko ratno zrakoplovstvo trenutačno je jedino u Europi koje aktivno leti na tom tipu borbenog aviona. Dakle, HRZ je ove godine prvi put na AIRPOWER-u nastupio s avionom MiG-21. Bio je to ujedno i najveći međunarodni *airshow* na kojem je HRZ nastupao s tim tipom aviona. Tijekom programa hrvatski piloti demonstrirali su temeljne manevre koje je s tim legendarnim presretačem moguće izvesti na maloj visini i pri maloj brzini. Po-

"Krila Oluje"
svojim su
impresivnim
programom na
AIRPOWER-u
potvrdila da su
jedna od najboljih
svjetskih vojnih
akrogrupa

sebno zadovoljstvo i ponos hrvatskih posjetitelja pobudila je hrvatska zastava koju su naši *migovci* nosili u kabini aviona. Sve je to ostavilo snažan dojam na posjetitelje. Za akrogrupu "Krila Oluje" ovo je bio peti nastup na AIRPOWER-u. Njezini brojni fanovi, koji je godinama prate na međunarodnim nastupima, ističu kako je na ovogodišnjem AIRPOWER-u imala jedan od najboljih nastupa. Potvrdili su kako je riječ o jednoj od najboljih vojnih akrogrupa na svijetu, koja svoj program izvodi na turboelisnim avionima. Tijekom dvadesetominutnog programa izvela je više atraktivnih manevra, a treba istaknuti i to kako je jedina vojna akrogrupa na svijetu koja izvodi manevr *tailslide* u formaciji s tri aviona. Treba istaknuti i to kako je službeni komentator njezina programa, također pripadnik 93. krila HRZ-a, program vrhunski komentirao na tri jezika: njemačkom, engleskom i hrvatskom. To nije bio slučaj niti s jednim drugim sudionikom u letačkom programu. Sve je to ostavilo impresivan dojam na posjetitelje, koji su program "Krila Oluje" više puta nagradili dugotrajnim pljeskom. Hrvatsko ratno zrakoplovstvo zaista ima puno razloga biti zadovoljno i ponosno na ovogodišnji iznimno uspješan i zapažen nastup na AIRPOWER-u.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u Vojnom predstavništvu Republike Hrvatske pri NATO-u i EU-u, Stalno predstavništvo Republike Hrvatske pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora

Odjel za EU: stožerni časnik za operacije

ustrojbeni čin: pukovnik

Uvjjeti:

- najmanje diplomski sveučilišni ili stručni studij
- treća razina vojne izobrazbe za časnike – zapovjedno-stožerna škola
- znanje engleskog jezika: STANAG 3232 (ili zbroj vještina ne manji od 10) ili ALCPT 85 %
- nacionalni certifikat: TAJNO
- NATO certifikat: SECRET
- EU certifikat: SECRET
- najmanje tri godine radnog iskustva u području obrambenog planiranja na razini GS OSRH ili zapovjedništva grane OS-a (odnosno zapovjedništva iste razine).

Opis poslova i radnih zadaća:

- prati rad Vojnog odbora EU-a (EUMC) iz svojeg funkcionalnog područja te izrađuje izvješća i bilješke
- sudjeluje u radu radne skupine EUMCWG/HTF zadužene za razvoj vojnih sposobnosti EU-a
- koordinira aktivnosti EU-a iz područja razvoja sposobnosti
- priprema tjedna izvješća o održanim sastancima radnih skupina
- prati sadržaj dokumenata iz područja razvoja sposobnosti EU-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave internog oglasa u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT test vrijedi godinu od testiranja), odnosno dokaz o istom dostaviti do zaključenja internog oglasa.

Američki vezisti iz 369. brigade za održavanje vježbaju postavljanje lopte, tj. prenosivog satelitskog komunikacijskog sustava GATR (Ground Antenna Transmit Receive) u kuvajtskoj bazi Camp Arifjan 10. siječnja 2017.

SUSTAVI VEZE

TAKTIČKI KOMUNIKACIJSKI SUSTAVI NOVE GENERACIJE (II. DIO)

TEMELJ BRZIH I USPJEŠNIH OPERACIJA

Današnje vojske moraju biti spremne za izazove koje donose scenariji budućnosti ratovanja. Modernizacija vojnih mreža, posebice onih taktičkih, tj. vezanih uz neposrednu bojišnicu, kontinuirano je putovanje koje nikad neće prestati

TEKST Tomislav Kravaica

Stupnjevi pokretljivosti vojnih komunikacija adekvatni su zapovjednim razinama, no i namjeni pojedine vojne formacije. Viša zapovjedništva uglavnom su statična, a niža trebaju biti lakše premještiva. Svaka ustrojstvena jedinica traži odgovarajuće načine razmjene informacija, bilo da je promatrana kao sastavni dio misijskog postroja ili kao smisleni skup sposobnosti ispunjavanja deklariranih borbenih funkcija. Paketi komunikacijskih usluga primjereni udarnim postrojima pružaju potporu njihovu manevru – a time i pokretljivosti, uz disperziran raspored i dostatne mrežne kapacitete te dostupnost snagama u potpori

Dobra pokretljivost omogućuje vojnim snagama da tijekom napredovanja duž bojišnice brzo premeštaju zapovjedna mjesta. Ona se postiže boljom prenosivošću, mogućnostima prijevoza, odnosno komuniciranjem u pokretu putem sigurnih bežičnih mreža. Time je zapovjednicima omogućena veća fleksibilnost u donošenju ispravnih odluka iz više mogućih opcija. Kako se bojišnice doktrinarno i tehnološki *razvijaju*, današnje misije zahtijevaju da postroji budu što pokretljiviji. I to ne samo zbog učinkovitog manevra u odnosu na protivnika već i zbog odgovarajuće potpore, podizanja razine vlastitog preživljavanja te zaštite snaga. Mobilne bežične terenske komunikacije potekle u novom mileniju svojom dinamikom uspostave i kretanja, zajedno s pokretnim čvorovima, vid-

Foto: US Army / Sgt. Jeremy Bratt

SUSTAVI VEZE

SPECIJALNA IZNIMKA

Uobičajena povezanost veličine vojne postrojbe i njezine opremljenosti odgovarajućim komunikacijskom paketom opreme i usluga ima i iznimke – primjerice, kod specijalnih postrojbi. Radi se o odlično obučenim i sofisticirano opremljenim snagama namijenjenim za rješavanje specijalnih taktičkih zadaća strategijskog značaja. Príroda uporabe takvih postrojbi stoga isključivo traži taktičku radijsku opremu koja jamči visok stupanj i premjestivosti i neprekidne pokretljivosti. Namjena i značaj, odnosno težina svake misijske zadaće koju provode, podrazumijeva osiguranje visokog stupnja tajnosti njihovih komunikacijskih kanala.

Foto: NATO

Pripadnik Lovačkog korpusa, tj. specijalnih snaga Kraljevske danske vojske, na vježbi Night Hawk 21 u listopadu prošle godine

Ilijiv dio samoizgrađujućih MANET (Mobile Ad-hoc NETwork) mreža današnjice. U skladu s tim, svjedočimo činjenici da se uobičajeni radiofrekvencijski (RF) pojasevi vezani uz obrambeno-vojni sektor, posebno vojnu taktičku primjenu, dijelom prenamjenjuju. Svojevrsna migracija u radiofrekvencijskom spektru znači prelazak s dosadašnjih fiksnih radiorelejnih *točka-točka* veza prema taktičkim pokretnim rješenjima poput HCDR (High Capacity Digital Radio) ili ANW2 (Adaptive Networking Wideband Waveform) mreža podatkovnih veza. S druge strane, niži satelitski pojasevi ustupaju frekvencije zemaljskim radiokomunikacijama.

Globalne marketinške prognoze rasta, tržišnog udjela i trendova industrije taktičkih komunikacija predviđaju da će se uporaba niskoorbitalnih LEO (Low Earth Orbit) satelita i dalje širiti – taj je trend posebice popularan u vojskama širom svijeta. Taktička komunikacijska oprema postaje sve mobilnija i jednostavnija za postavljanje. Kako slijedi rješenja komercijalne široke namjene, sve je intuitivnija, sa zaslonima osjetljivim na dodir koje prate odgovarajući paketi mrežnih funkcionalnosti. Iz perspektive proizvođača, postojeće vrste komunikacijskih sustava koje su uobičajene kod vojnih korisnika glavno su ograničenje za širenje tržišta. Stoga se može očekivati da će ICT industrija zahvaljujući budućim

tehnološkim inovacijama nastojati osigurati kupoprodajne ugovore s finansijski moćnijim državama i suvremenijim vojskama – barem za njihove udarne taktičke postrojbe i specijalne timove.

SUKOBLJENE STRANE NA JEDNAKIM PLATFORMAMA

Zadnjih dvadesetak godina, u tzv. digitalnoj fazi informacijskog doba (*information age*), javio se fenomen u kojem zaraćene strane praktički koriste zajedničke komunikacijske platforme. Navedeno razdoblje karakterizira široka primjena komercijalnih pokretnih ćelijskih mreža, uz globalnu pokrivenost internetom – u fizičkom smislu osiguranom preko zemaljskih instalacija, ali i s pomoću niza raspoloživih flota satelita. Komunikacijski kanali prošireni su mogućnostima navigacije, pozicioniranja, odnosno lociranja i praćenja objekata u geoprostoru. Pametni telefoni postali su personalizirana sredstva vojnog komuniciranja (glasom, videom, razmjenom tekstualnih poruka, slika ili multimedijom), obrade i pohrane podataka – s višestrukim i svestranim funkcijama temeljenim na instaliranom operacijskom sustavu. U današnjim hibridnim oblicima ratovanja služe za navigaciju prilikom kretanja u prostoru, pretraživanje nepreglednih izvora informacija, video nadzor, snimanje i distribuciju slike/videa u realnom vremenu. Pametni su telefoni i sredstvo lociranja ciljeva promatranja – bili oni objekti ili osobe, pa i njihova uništenja (daljinskim upravljanjem i aktiviranjem eksplozivnih naprava). S druge strane, podrazumijeva se da su mobilni ćelijski sustavi predmet elektroničkog izviđanja – sa zadaćama prikupljanja podataka i lociranja važnih ciljeva te probajima u protivničku mrežu. Podložni su elektroničkom ometanju, pa i lakom rušenju funkcionalnosti mreže. Međutim, tehničke okolnosti u kojima su dostupne globalne mreže pridonijele su činjenici da informacijska nadmoć na bojišnici više nije nužno monopol konvencionalno najmoćnijih svjetskih vojski. O tom su problemu prve progovorile

one koje su nadmoćne i u mrežnom smislu – oružane snage Sjedinjenih Američkih Država. Kasnije su im se priključile i druge.

KIBERNETIČKI PEARL HARBOR

SAD je u svojim predviđanjima izrekao jasnu tvrdnju: "Naši protivnici posjeduju sve sofisticiriju komunikacijsku i informacijsku tehnologiju. To im omogućuje uporaba dostupnih naprednih bežičnih komunikacija s pametnim telefonima prilikom aktivnog kretanja kopnenim vozilima. Oni su također u stanju izvoditi kibernetičke napade u taktičkim uvjetima električkog ratovanja. Mogu prouzročiti znatnu, povremenu ili trajnu štetu komunikacijskim sposobnostima američkih obrambenih snaga."

Suočavanje sa svakodnevnim kibernetičkim ugrozama (s mogućnošću prerastanja u rat bez objave) kojima je izložen ne samo SAD već i druge države i vojske u svijetu, dosad se najviše pokazivalo kroz svakodnevne napade u virtualnom

Premjestivi zrakoplovni kontrolni toranj švedskih oružanih snaga

Novozelandski vojnici ugađaju antene na komunikacijskom vozilu Pinzgauer tijekom vježbe Cold Sparks u srpnju 2022.

prostoru, ponekad s prouzročenim velikim štetama – no ne i kataklizmičkih razmjera. Potencijalni kataklizmički napad opisao je 2012. godine tadašnji američki ministar obrane Leon E. Panetta kolokvijalnim izrazom Cyber Pearl Harbor, pritom aludirajući na iznenadni napad japanske mornarice na američku pomorsku bazu na Havaejima 1941. godine.

Dakle, postigne li neka vojska integralnost komunikacijskih sustava na jedinstvenoj tehnološkoj internetskoj platformi, ona mora podrazumijevati potencijalnu ugrozu, tj. kibernetičku infiltraciju u njezine mreže. Štete prouzročene protivničkim prodorom mogu biti u širokom rasponu: mogućnosti su velike provede li protivnik uspješno električko izviđanje mreže i locira radijske postaje. Takve su akcije danas sastavni dio vojnih sukoba širom svijeta. Primjer je uništenje haubičke bitnice na samom paljenom položaju ili degradacija funkcionalnosti procesiranja i protoka informacija na zapovjednom mjestu misijskih snaga. U pozadini operacije, na strategijskoj državnoj ili regionalnoj razini, ugroze nastale ponovo pripremljenim malicioznim kibernetičkim napadima mogu prouzročiti golemu štetu na vitalnoj državnoj infrastrukturi (prometnoj, energetskoj, proizvodnoj i dr.).

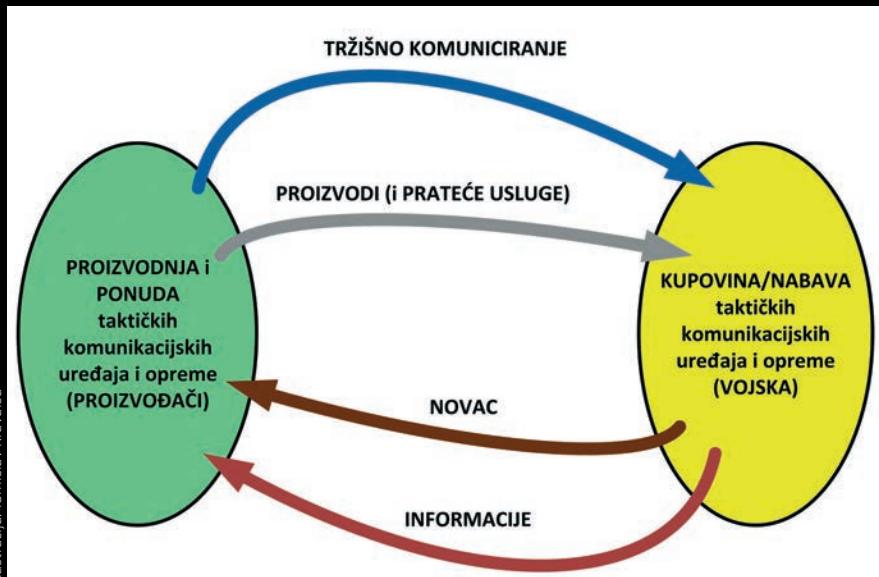
MARKETINŠKO SAGLEDAVANJE¹

Taktički komunikacijski uređaji i pripadajuća oprema posebna su skupina visokotehnoloških (*high-tech*) električkih sustava. Razvijaju se u istraživačkim laboratorijima, a potom proizvode u pogonima *tehnološki intenzivnih* propulzivnih kompanija. Njihovo poslovanje počiva na tržišnoj

¹ Izraz *marketing* u tekstu ne treba razumijevati kao *oglašavanje*, nego u smislu definicije Američke udruge za marketing (American Marketing Association – AMA). Dakle, marketing je proces planiranja i provođenja stvaranja ideja, proizvoda i usluga, određivanja njihovih cijena, promocije i distribucije kako bi se obavila razmjena koja zadovoljava ciljeve pojedinaca i organizacija (op. ur.; izvor: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=38988>).

SUSTAVI VEZE

Ilustracija: Tomislav Kravaić

razmjeni, a njoj prethode analize kojima se elementi marketinškog miksa prilagođavaju zahtjevima potrošača. Koncept marketinškog miksa primjenjuje se kad ponuda premašuje potražnju te postoji jaka konkurenčija među proizvođačima. Drugim riječima, pristup vojne *hi-tech* industrije karakterizira prilagodba proizvodnog programa i usluge potražnji, tj. potrošačima – namećući se kao najprihvatljivije rješenje za kupca. Kako je kupac država s vojskom kao krajnjim korisnikom, proces nabave i donošenje odluka na strateškoj razini provode se unutar državnih tijela prema jasno definiranim procedurama.

Osluškujući potrebe tržišta i prateći razvoj konceptata uporabe vojnih snaga, proizvođači taktičke komunikacijske opreme marketinški aktivno sudjeluju u tom dijelu svojeg poslovanja. Rješenja koja plasiraju i nude projekciju su suvremenih operativno-taktičkih scenarija očekivanih vojnih angažmana – u punom spektru mogućih djelovanja. Sustavno *zaočuženim* paketima proizvoda, na načelu *ključ u ruke*, nastoje privući potencijalne vojne kupce na domaćem tržištu, u blizini (regionalnom) okruženju ili na globalnom planu.

Uloga taktičkih komunikacijskih sustava kao dijela vojne opreme kojim se osiguravaju ključne mrežne sposobnosti marketinški se čini vrlo primamljivom s više stanovišta

Uloga taktičkih komunikacijskih sustava kao dijela vojne opreme kojim se osiguravaju ključne mrežne sposobnosti marketinški se čini vrlo primamljivom s više stanovišta

sobnosti marketinški se čini primamljivom s više stanovišta. Dva ključna vezana su uz *potražnju i ponudu*, a one se u tržišnoj areni susreću kroz dva zainteresirana sudionika. Oni su sljedeći:

- **vojna organizacija** kao ključni dio sustava države – korisnik državnog proračuna, s ustavom definiranom ulogom zaštite državnog suvereniteta i neovisnosti te obrane njegove teritorijalne cjelovitosti, i
- **proizvođači komunikacijske opreme** kao profitne organizacije koje djeluju u okružju natjecateljske tržišne konkurenčije.

POSLOVNI PROCES

Ako je riječ o klasičnom tržišnom poslovanju, oba sudionika nastupaju sa suprotstavljenih stanovišta, ali koncepcijom marketinške razmjene

VISOKOTEHNOLOŠKI MARKETING

Želeći prilagoditi ponudu u smjeru koji će im donijeti profit, proizvođači u nastupima metodološki pribjegavaju vrlo složenim multidisciplinarnim shemama, tzv. xP visokotehnološkog marketinga. U njemu se kombinira više raspoloživih instrumenata: oni klasično-prodajni (4P) jesu proizvodi (products), cijene (prices), putovi prodaje, odnosno distribucije (place) i promotivne aktivnosti (promote). Prema potrebi proširuju se uslužnom dimenzijom, u koju ulazi osoblje/ljudi (people – 5P), ambijent / fizičke značajke (physical evidence – 6P) i procesi/postupci (process – 7P).

Foto: Thales

Brz razvoj sofisticiranih vojnih sustava traži i suradnju velikih tvrtki: francuski Thales i norveški Kongsberg potpisali su u lipnju 2022. godine dugoročni strateški sporazum

Foto: NATO

nastoji se uspostaviti uska suradnja. Zbog svoje prirode, ona bi trebala biti dugoročna i partnerska – uz veći ili manji patronat sudjelujućih državnih aparata – koje iz pozadine diktiraju politički interesi i orientacije. U nekim je državama taj poslovni odnos pojednostavljen uskom, najčešće vlasničkom, vezom samih korporacija s matičnom državom i njezinim vlastitim obrambenim sustavom. Može biti pojednostavljen i kad država uz pomoć tvrtke i njezinih proizvoda želi širiti vojnopolitički utjecaj te jačati saveznštva u bližem ili daljem okružju plasmanom istovrsnih proizvoda. U nekim se slučajevima praktički radi o vojnoidustrijskim kompleksima kojima je primarni cilj proizvoditi novija i tehnički sve sofisticirana sredstva vojnog komuniciranja. Time se ostvaruje profit, znanstvenim ustanovama sudjelovanje u razvojnim programima, dok se vojsci nabavlja najbolja moguća oprema – kojom će se na budućim bojišnicama osigurati učinkovitije umrežavanje.

Suradnja vojske, industrije i znanstveno-istraživačkih institucija vezano uz taktičke komunikacijske sisteme u tehničkom smislu svodi na razvoj novih rješenja – od prototipa preko nultih serija do serijski proizvedenih i nanovo poboljšanih izvedbi uređaja i opreme. Podrazumijeva se i korisniku važno razdoblje pod jamstvom proizvođača, koje se odnosi na kvalitetno praćenje vijeka uporabe implementiranog sustava. Kvaliteta partnerskog odnosa počiva na dobro postavljenoj marketinškoj interakciji proizvođača i vojske. Uspostavljeni procesi odnose se na tržišno komuniciranje, razmjenu informacija te tokove proizvoda, odnosno novca. Tržišno komuniciranje vrši se različitim oblicima promocija (prezentacije s demonstracijom, vojni sajmovi), oglašavanja (mediji, publikacije, internet). Tu su i inicijalna, posebice terenska testiranja – kroz koja proizvođači dubinski prikupljaju podatke o potrebama / zahtjevima korisnika, a kupci se upoznaju s proizvodima koji im se nude na tržištu. Proizvođač marketinškim istraživanjem prikuplja informacije o potre-

**Francuski marinac
prima zapovijedi
putem timskog
radiouređaja
tijekom vježbe
NATO-ova eFP-a
u Češkoj, Latviji,
u rujnu 2019.
godine**

bama korisnika. No, najvjerojatniji su način naučene lekcije iz stvarnih bitki, odnosno operacija. Zahvaljujući njima, proizvođač dodatno oblikuje (pakira) svoju ponudu u korisniku prihvativ oblik i sadržaj. U konačnici, sklanjanjem ugovora uspostavlja se tok proizvoda (i pratećih usluga) koji povezuju proizvođača i korisnika. I to ne čine samo kroz isporuku već i kroz inicijalne (i eventualno buduće) edukacije osoblja, održavanje, popravke i nadogradnje (poboljšanja) opreme. Treba spomenuti i tok novca od kupca prema proizvođaču: za nabavu opreme i trajno tehničko održavanje.

VRIJEDAN PROIZVOD

Taktička komunikacijska oprema koju su implementirale oružane snage vlastite zemlje važna su referencija za domaću vojnu industriju u konkurenčkom nastupu na međunarodnom tržištu. Posebice je to vidljivo kod vojno i visokotehnološki respektabilnih zemalja, gdje se radi o uskoj suradnji i partnerstvu na obostranu korist. Često se, u izrazitoj dinamici današnjeg tržišta, potencijalni vojni kupci privlače otvaranjem proizvodno-remontnih pogona odnosno podružnica stranih kompanija u njihovoj zemlji. Poslovna suradnja donosi samoj državi brojne koristi: od otvaranja novih radnih mjeseta, usvajanja novih tehnologija,

SUSTAVI VEZE

PREDVODNICI GLOBALNE INDUSTRije TAKTIČKIH KOMUNIKACIJA

Složeno tržište taktičkih komunikacija segmentirano je kroz više kategorija promatranja – prema platformi, vrsti, tehnologiji i primjeni. U skladu s marketinškim prilagodenostima, taj pristup većim dijelom slijedi vojna promišljanja o sustavskom pogledu na taktičke komunikacije i dobrim je dijelom rezultat interakcije s vojnoindustrijskim sektorom. Tržište se prema domeni pretežitog djelovanja dijeli na kopneno, zračno, brodsko i podvodno – no ne treba zanemariti ni investicijski vrlo izdavan segment komunikacijske potpore iz svemira – satelitima (općeprihvaćena tzv. Karmanova linija razgraničenja između Zemljine atmosfere i svemira nalazi se na visini od 100 kilometara od morske površine). Prema vrstama, taktički komunikacijski sustavi promatraju se kao ručni radio, vojnički (osobni) radio, radio za međusobnu komunikaciju između prijevoznih platformi (vozila), radio za prijenos podataka velikog kapaciteta, robusni mrežni uređaji, videoprijamnici za stvaranje situacijske slike itd. Tako prihvaćen stručni narativ kategoriziran je u katalozima opreme svih proizvođača – što uvelike olakšava preglednost prilikom pretraživanja potencijalnih naručitelja ili samo vojnih *hi-tech* stručnjaka.

Globalno tržište taktičkih komunikacija zemljopisno je podijeljeno na Sjevernu Ameriku, Europu, Aziju i Pacifik, Bliski istok i Afriku, te Latinsku Ameriku. Većinu tržišnog udjela čini Sjeverna Amerika i ona je uglavnom vodena stalnom potražnjom SAD-a, kao države s najvećim ulaganjem u obrambeni sektor. U Sjevernoj Americi već se vidi da su predviđanja o razvoju bržih i stabilnijih komunikacija kao glavnom pokretaču tržišta u regiji bila točna. Globalni poslovni svijet predviđa da će brzorastuća regija na tržištu biti područje Pacifika i Azije s Kinom kao predvodnikom. U njezinu će obrambenom sektoru jačati infrastruktura komunikacijskih mreža. Bogatu Europu promatra se kao regiju sa stalnom potražnjom na tržištu taktičkih komunikacija. U ovom trenutku mnoge njezine vojske nastoje sustave starije generacije (uključujući velik broj vozila, koji se nastoje smanjiti) zamijeniti novima. Bliski istok i Afrika također imaju sve veću potražnju zahvaljujući uvodenju naprednijih vrsta taktičke komunikacije. Latinska Amerika na polju taktičkih komunikacija prepoznata je kao tržište u nastajanju – s Brazilom kao predvodnikom.

Od glavnih tvrtki na svjetskom tržištu taktičkih komunikacija (i ne samo tog područja poslovanja), vrijedi izdvojiti američke gigante Northrop Grumman, Raytheon Technologies, General Dynamics i L3Harris Technologies. Tu je i francuski Thales Group, te BAE Systems iz Ujedinjenog Kraljevstva. Vrlo je zanimljiva manja, no važna Tactical Communications Group (SAD, tek 200 zaposlenih) i Ultra Electronics Holdings (UK). Za američke pojmove nije velika ni tamošnja tvrtka Viasat – koja djeluje na području satelitskog širokopojasnog pristupa za komercijalna i vojna tržišta. Treba izdvojiti i niz vrlo snažnih tvrtki koje su pod posebnim patronatom države, važni su isporučitelji vojne opreme, pa tako i dijelom taktičkih komunikacijskih sustava. Razvoj i proizvodnja usmjereni su ponajprije na oružane snage matične zemlje, no i za plasman na strana tržišta. To je prije svega izraelski Elbit, ruski Rostec, turski Aselsan, norveški Kongsberg, finski Bittium, poljski Transbit i drugi.

Dio NMT-a (Navy Multiband Terminals), jednog od komunikacijskih satelitskih sustava tvrtke Raytheon koji američkim oružanim snagama omogućuje zaštićenu komunikaciju

održavanja i bržeg popravka visokosofisticirane komunikacijske opreme unutar vlastite zemlje – do zajedničkog nastupa na trećim tržištima. Od poznatih modela širenja poslovnih kompetencija, utjecaja i moći često se prakticiraju promjene vlasničkih struktura djelomičnom ili cjelevitom kupnjom te popularnim akvizicijskim nastankom trećeg poduzeća. U tom se kontekstu pod akvizicijom poduzeća (*acquisition*) podrazumijeva spajanje dviju ili više tvrtki u jednu poslovnu jedinicu, što je ostvarivo kroz više modela, primjerice pripajanjem kupcu odnosno nekom drugom poduzeću u njegovu vlasništvu, ili spajanjem s kupcem pri čemu nastaje neko treće tijelo. U ICT sektoru poseže se za akvizicijom dvaju ili (vremenski slijednim udruživanjem) više poduzeća onda kad se želi poboljšati poslovanje, odnosno osnažiti njihov položaj na tržištu. Na taj se način sinergijom znanja i proizvodnje – kojima te cjeline pojedinačno raspolažu, stvaraju visokosofisticirani proizvodi kao

Foto: Raytheon

nova profitabilna vrijednost poslovanja. Pritom iz različitih razloga (primjerice, prepoznatljivosti robne marke ili bren-da), nužno ne mora prestati kontinuitet njihova poslovanja. Složenost poslovnih odhosa u industriji elektroničkih komunikacija traži kontinuirano usavršavanje i nadogradnju postojećih znanja i vještina. To vrijedi i za područje obrane i domovinske sigurnosti, u kojem se brzo razvijaju tehniko-tehnološka rješenja i mijenjaju se operativno-taktički scenariji uporabe vojnih taktičkih komunikacijskih susta-

Foto: US Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Gian Prabhudas

**Pripadnik
američke
mornarice sa
zapovjednim
mostom na
krstarici
USS Vella Gulf
klase Ticonderoga**

Foto: USMC / Sgt. Alize Satelo

Skupnica Rachel Goldberg operator je satelitskih sustava u Marinskom korpusu SAD-a. Fotografirana je kraj zemaljske komunikacijske stanice VSAT (Very Small Aperture Terminal) tijekom vježbe Native Fury 22, provedene u kolovozu ove godine u Saudijskoj Arabiji

va. Ono što se od vojnih organizacija u svijetu u bližoj i daljoj budućnosti očekuje jesu učinkoviti odgovori na nove izazove, nove angažmane, sudjelovanja u novim krizama i sukobima. Nacionalni dugoročni planovi u području obrane rezultat su vizije razvoja njezinih oružanih snaga, no oni trebaju biti sastavljeni u skladu s finansijskom moći same države. Stoga su vojne organizacije naučene funkcionirati s racionalno dimenzioniranim sustavima komunikacijsko-informacijske potpore i prepoznavati potencijal razvoja ključnih mrežnih sposobnosti na taktičkoj razini njihova angažmana. Dostupnost suvremene tehnologije taktičkih komunikacijskih sustava i ovladavanje njom za suvremene je vojske jedan od važnih čimbenika za učinkovitu brzu reakciju i samostalnu upostavu vlastitih bojišničkih mreža. Vojske moraju biti spremne i za prihvatanje izazova koje donose scenariji ratovanja u budućnosti. Modernizacija vojnih mreža, posebice onih taktičkih, tj. vezanih uz neposrednu bojišnicu, kontinuirano je putovanje koje nikad neće prestati. Zabrinjavajuća (ili bar upozoravajuća) jest ekspanzija informacijskih tehnologija kojom se te promjene uveliko ubrzavaju. To svaku vojnu organizaciju dovodi *pred ispit zrelosti*, crtu na kojoj će mnoge stati ili barem oklijevati. Kod najspremnijih vojski, dakle ne nužno najbogatijih, već fleksibilnih i samosvjesnih, prihvatanje brzog razvoja tehnologija znači tehničke prepostavke za uspjeh u operacijama.

PODLISTAK

Braća Édouard i Charles de Nié Port osnovala su 1909. godine tvrtku koja je izvorno trebala proizvoditi dijelove za strojeve i lokomotive. Na kraju je prevagnula ljubav prema avionima, koja je dovela do nekoliko najpoznatijih francuskih letjelica iz Prvog svjetskog rata

FRANCUSKA INDUSTRIJA VOJNIH AVIONA (II. DIJ)

NIEUPORTOVI

U trenutku izbijanja Prvog svjetskog rata ideja zračne borbe, pa tako i lovačkog aviona, bila je još uvijek vrlo nejasna. Međutim, već su prvi mjeseci rata jasno pokazali koliki će biti utjecaj zrakoplovstva. Izvidnički avioni ne samo da su otkrivali protivničke pokrete i položaje već su i navodili topničku paljbu. Obaranje izvidničkih aviona vrlo je brzo postalo prioritet.

Kao prvi namjenski projektiran i izrađen lovački avion stručna literatura navodi britanski Vickers F.B.5 Gunbus. S motorom smještenim u stražnjem dijelu trupa, imao je otvoreni nos. To je iskoristeno za smještaj dvaju članova posade. Pilot je sjedio straga, a ciljača

TEKST
Mario Galic

su smjestili sprijeda i naoružali strojnicom Lewis kalibra 7,7 mm. Otprilike u isto vrijeme u Britaniji se pojavio i Airco DH.2, konceptualski istovjetan, ali s velikom razlikom – bio je jednosjed, a pilot je ciljao usmjeravajući avion prema cilju. Problemi obaju aviona bili su nedostatna brzina i pokretljivost u zračnoj borbi. Dakle, piloti su tražili brze avione kojima će moći izmanevrirati protivnika kako bi došli u poziciju da ga obore. Izvidnički avioni bili su prespori i pretromi. Rješenje je bilo da se u lovačke avione konvertiraju male i brze letjelice koje su služile za zračne utrke. U Francuskoj takve je avione najbolje proizvodila tvrtka Nieuport. Korijeni joj sežu u 1909. godinu, kad su braća Édouard i Charles de Nié Port osnovala tvrtku Société Générale d'Aéro-locomotion. Izvorno je trebala proizvoditi dijelove za strojeve i lokomotive, ali prevagnula je Édouardova ljubav prema avionima. Otpočetka se posvetio projektiranju i izradi aviona koji će obarati rekorde u brzini. I u tome je bio vrlo uspješan – toliko da je tvrtka opstala i

Dužnost razvoja lovačkih aviona u Nieuportu dopala je Gustavea Delagea, koji je mjesto glavnog projektanta preuzeo u siječnju 1914. godine

Dužnost razvoja lovačkih aviona tako je dopala Gustavea Delagea, koji u siječnju 1914. preuzima mjesto glavnog projektanta.

KAKO DO VLASTITOG ORUŽJA?

Prvi Delageov lovački avion postat će Nieuport 10. Izvorno je projektiran za sudjelovanje na utrci Gordon Bennett Trophy planiranoj za 1914. godinu, no nikad nije održana. Zanimljivo je da je francusko ministarstvo obrane prvo od Delagea zatražilo da na osnovi Nieuporta 10 razvije izvidnički avion s dva člana posade, a tek potom lovačku izvedenicu. To je bio logičan slijed zato što na samom početku Prvog svjetskog rata niti jedna od sukobljenih strana nije razvijala lovačke avione. Delage je konvertirao Nieuport 10 u lovački avion tako što je maknuo drugog člana posade, a na krilo postavio strojnici Lewis (7,7 mm) ili Hotchkiss M1909 (8 mm). Na taj je način riješio problem paljbe, a da pritom ne ošteti elisu. Višoko podignuta strojnica nije omogućavala posebno preciznu paljbu, ali piloti su se s vremenom navikli da pri gađanju kompenziraju položaj oružja. Drugi je problem bio što je položaj strojnice pilotu otežavao posao. Ako je oružje trebalo puniti ili otklanjati zastoj, doslovno je morao ustati sa sjedala.

Unatoč manama, Nieuport 10 pokazao se vrlo brzim avionom. S rotacijskim motorom Le Rhône 9C snage 60 kW (80 KS) postizao je 142 km/h, prije svega zahvaljujući vrlo maloj poljetnoj masi od samo 650 kilograma. Pritom je bio i vrlo okretljiv. Postigao je i izvozni uspjeh: po licenciji se proizvodio u Italiji, Rusiji i Japanu. Nije poznato koliko ih je točno izrađeno, no procjenjuje se više tisuća.

Početkom 1916. slijedio je novi Delageov adut: Nieuport 11. Bio je to prvi avion koji je tvrtka otpočetka projektirala kao lovački. Pri njegovu razvoju Delage nije težio povećanje brzine, a nije ni mogao, zato što je morao ugraditi motor kao i kod Nieuporta 10 – Le Rhône 9C od samo 80 konja. Težio je stoga još većoj okretljivosti i to je bilo u skladu s naučenim lekcijama pilota iz Velikog rata. Naime, oni su vrlo brzo otkrili da je brzina itekako dobrodošla, ali da im u bliskoj zračnoj borbi na udaljenosti od desetak metara prednost donosi i okretljivost. Da bi to postigao, Delage je avion smanjio do najmanje mjere i dobio najveću poljetnu masu od samo 480 kilograma te tako povećao i okretljivost i brzinu. Ovisno o izvoru, najveća brzina Nieuporta 11 iznosi između 155 i 162 km/h, s tim da je prvi broj vjerojatniji. Malen, okretljiv i brz, Nieuport 11 ubrzo postaje omiljen među pilotima, koji mu daju nadimak Bébé.

PRESUDAN IZUM

Daljnji napredak u letnim odlikama u francuskoj tvrtki mogao se postići samo ugradnjom jačeg motora. Stoga je Nieuport 16, koji se također pojавio 1916., dobio rotacijski motor Le Rhône 9J snage 82 kW (110 KS). Iako se danas razlika od tridesetak konja ne čini posebno velikom, u ono je vrijeme bila golema. S novim je motorom najveća brzina povećana na 165 km/h. Međutim, još je više povećana brzina penjanja. Nieuportu 11 za dosezanje 2000 metara trebalo je osam i pol minuta, dok je Nieuport 16 tu visinu dosezao za manje od šest minuta. Sa slabašnjim motorom Nieuport 11 dolazio je do 3000 metara nakon više od 15 minuta. Za tu je visinu

LOVCI

nakon što je 16. rujna 1911. poginuo pri slijetanju. Prodana je Henriju Deutschu de la Meurtheu, koji se obogatio u poslovima s naftom, a istodobno je bio zaljubljenik u avione. Preimenovana je u Société Anonyme Des Établissements Nieuport te se isključivo posvetila izradi aviona i komponenti za njihovu proizvodnju. Međutim, 24. siječnja 1913. slijedi nova tragedija: u zrakoplovnoj nesreći pogiba i Charles de Nié Port. Glavni projektant tvrtke postaje Franz Schneider. Iako je rođenjem bio Švicarac, smatrao se Nijemcem, te je zbog zahađenja odnosa Francuske i Njemačke napustio Nieuport krajem 1913. godine.

Prva eskadrila britanskog Kraljevskog letačkog korpusa fotografirana u Francuskoj u prosincu 1917. godine. U prvom je planu Nieuport 27, slijede dva Nieuporta 24bis, pa još jedan Nieuport 27

Foto: San Diego Air & Space Museum/Archive

PODLISTAK

Foto: San Diego Air & Space Museum Archive

Nieuport 16 trebalo samo deset minuta. Jači motor donio je usto i znatno veću okretljivost.

Umjesto ne baš pouzdane strojnice Hotchkiss, ugrađen je puno pouzdaniji Vickers, koji je i dalje postavljan iznad gornjeg krila. Nieuport 16 pokazao je dobar smjer razvoja. Čvrsta konstrukcija aviona uparena sa sve snažnijim motorima recept je uspjeha. No, zanimljivo je da je kao osnova za razvoj Nieuporta 17 poslužio Nieuport 10, a ne Nieuport 16. Razlog je bio u tome što su piloti vrlo brzo primjetili da Nieuport 16 ima odlične letne odlike, ali da (pre)snažan motor utječe na konzistenciju trupa. Jednostavnije rečeno, motor je bio prejak za trup izrađen od drva i platna.

Zbog toga se Delage vratio izvornom projektu Nieuport 10 u koji je ugradio iskustvo i znanje stečeno tijekom razvoja i borbene uporabe drugih Nieuporta. Rezultat je bio Nieuport 17. Zadržan je motor Le Rhône 9J od 110 konja, ali cijeli je avion znatno ojačan. Neizbjegna posljedica bilo je povećanje najveće poletne mase na 560 kilograma, što je značilo smanjenje brzine uzdizanja. Stoga je Nieuport 17 do 3000 metara trebalo 11 i pol minuta, što je bilo minutu i pol više nego Nieuport 16.

Nieuport 11 brzo je postao omiljen među pilotima, pa su mu dali nadimak Bébé. Letjelica na fotografiji licencijski je proizvedena u Italiji

Foto: San Diego Air & Space Museum Archive

S druge strane, najveća se brzina čak i povećala – na 170 km/h. Francuski će proizvođač te brojeve još poboljšati ugradnjom motora Le Rhône 9Jb snage 97 kW (130 KS).

Međutim, golemo poboljšanje postignuto je ugradnjom domaćeg sustava za sinkronizaciju paljbe strojnice kroz elisu. Osmisili su ga vojni zrakoplovni tehničar Robert Alkan i pomorski inženjer Pierre Hamy, zbog čega je danas poznat kao sustav Alkan-Hamy. Sustav je bio dosta komplikiran te je mogućavao upravljanje samo jednom strojnicom. No i to je bio golem napredak jer je francuskim i svim ostalim pilotima ciljanje znatno pojednostavljeno. Ne treba posebno naglašavati da je Nieuport 17 zahvaljujući sustavu Alkan-Hamy odmah postao najbolji francuski lovački avion. No, to nije trajalo dugo jer je Delage vrlo brzo razvio i počeo proizvoditi još bolji.

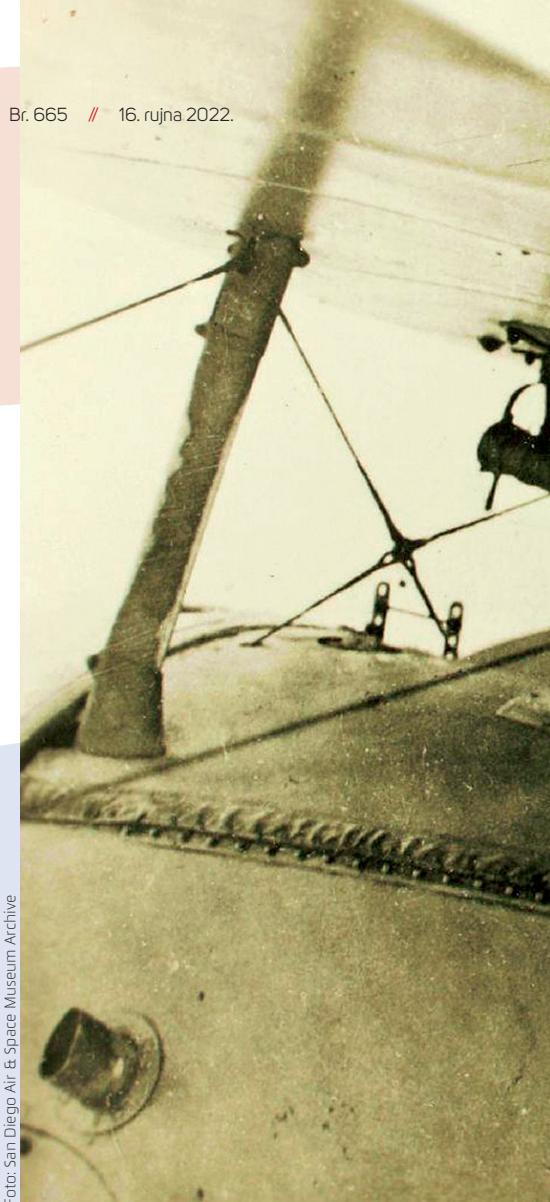
DOPRINOS SAVEZNIČKOJ POBJEDI

Inženjer je u projektiranje aviona Nieuport 24 ugradio već bogato iskušto, ali i najnovija teoretska znanja o

Foto: San Diego Air & Space Museum Archive

Nieuport 11 u letu. Avion je pripadao Eskadrili Lafayette, koja je u Prvom svjetskom ratu djelovala unutar francuskog zrakoplovstva, a osoblje su činili američki dragovoljci

aerodinamici, sa samo jednim ciljem – napraviti lovački avion koji će nadmašiti sve njemačke, donijeti prevlast u zraku i tako pridonijeti savezničkoj pobjedi.

Francuz je od početka projektirao avion za najsnažniji motor koji je mogao dobiti – rotacijski Le Rhône 9Jb snage 97 kW (130 KS). Doduše, prva serija isporučena je sa slabijim Le Rhôneom 9Ja snage 90 kW (120 KS), vjerojatno zbog problema s proizvodnjom motora. Kako bi poboljšao letne odlike, Delage je uporabio još napredniji profil krila. Poboljšan je i sustav upravljanja letnim površinama aviona. Rezultat je vrlo brz i okretnjiv avion, koji se 1917. našao na zračnoj bojišnici. Najveća brzina skočila je na 177 km/h, no još su impresivnije brzine penjanja. Do 3000 metara trebalo mu je samo devet minuta i 25 sekundi. Pet tisuća metara dosezao je za 21 minutu i 30 sekundi. Najbolja odlika bio je operativni vrhunac leta – čak 6900 metara. Doduše, na toj su visini piloti imali velike probleme s disanjem, ali oni koji su mogli izdržati dobili su priliku letjeti iznad protivničkih aviona. Za usporedbu, slavni trokrilac

**Piloti najranijih vojnih modela
Nieuporta istodobno su bili i ciljači, a strojnica im se nalazila iznad glave, tj. gornjeg krila**

Fokker Dr.I legendarnog Crvenog Baruna – Manfreda von Richthofena – imao je operativni vrhunac leta na 6100 metara. Ipak, njemački Fokker Dr.I dosezao je 3000 metara za 9 km/h brže te je bio naoružan dvjema strojnicama koje su djelovale kroz elisu. Neke nedostatke Nieuporta 24 pokušao je otkloniti na Nieuportu 27. No kako se to često dogodi u životu, Nieuport 27 pokazao se lošijim avionom od prethodnika. Brzine penjanja bile su identične, a operativni vrhunac leta 50 metara niži kod novijeg modela. To ne čudi jer su oba aviona rabila identičan motor od 130 KS. Iako nije donio nikakva poboljšanja u odnosu na Nieuport 24, avion Nieuport 27 od kraja 1917. izrađen je u čak tisuću primjeraka. Međutim, najveći dio uporabljen je u obučnoj ulozi.

I to će biti posljednji lovački avion Gustava Delagea projektiran tijekom Prvog svjetskog rata. Njegovi su lovački avioni, od kojih neke zbog ograničenog prostora nismo ni spomenuli (recimo Nieuport 21 i 23), omogućili ne samo francuskom već i britanskom, talijanskom, ruskom i američkom zrakoplovstvu da budu opremljeni uređajima koji su se mogli učinkovito suprotstaviti njemačkim. Francuski se inženjer okušao, ne baš uspješno, i u projektiranju bombardera Nieuport 14 i Nieuport 15. Prvi je izvorno bio izviđački avion koji je Delage prenamijenio, dok je potonji bio znatno veći i namjenski projektiran za bombarderske zadaće.

Gustave Delage nastavio je projektirati avione sve do 1932. godine, kad tvrtka Nieuport-Astra postaje sastavni dio holdinga Société Générale Aéronautique, a on gubi rukovodeću ulogu. Preminuo je 20. travnja 1946. u Parizu, daleko od svijeta zrakoplovstva.

Francuski se inženjer okušao, ne baš uspješno, i u projektiranju bombardera Nieuport 14 i Nieuport 15

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Bogata povijest i fascinantne građevine te Strossmayerov trg svrstavaju grad u srcu Slavonije među mjesta velike povijesne i kulturne važnosti u našoj domovini

ĐAKOVACKE ZIDINE I KATE

Đakovo je grad bogate i burne povijesti. Brojni pronađeni lokaliteti u gradu i okolini svjedoče da se na tom području živjelo već šest tisućljeća prije Krista. Za vrijeme vladavine Rimljana, na širem području Đakova postojalo je naselje *Certissa*. Moguće je da je rimski car Marko Aurelije dao zasaditi vinograde baš na tom području. Ime mjesta u obliku *Dyaco* prvi se put spominje 1244. u dokumentu tadašnjeg hrvatsko-ugarskog kralja Bele IV. (1206. – 1270.). Naime, kako je sredinom XIII. st. u obližnjoj Bosni došlo do sukoba Bosanske biskupije s bogumilima, sjedište Biskupije preseljeno je oko 1250. godine iz Brda kod Sarajeva upravo u Đakovo. Ključna osoba za to bio je Belin brat herceg Koloman (1208. – 1241.). Oba su sinovi kralja Andrije II. Arpadovića (oko 1176. – 1235.). Dakle, Koloman je vladao područjem Slavonije, pa je mogao bosanskom biskupu Ponsi (umro oko 1270.) darovati Đakovo i još neka područja u okolini. Nakon Kolomanove smrti, njegov brat i kralj

TEKST
Josip Buljan

FOTO
Martina Stanković

Bela potvrdio je darovnicu, što je ujedno i početak Đakova kao biskupskega grada. Stalnim sjedištem Bosanske biskupije postaje 1349. godine.

OPEKATOLIČKO SREDIŠTE

Preokret u povijesti Đakova došao je 1536., kad su Osmanlije zavladali gradom i promijenili njegov cijelokupan izgled te demografsku sliku. U grad se doselio velik broj muslimana: prema podacima iz 1680. ondje je bilo oko 5000 stanovnika. Takva situacija trajala je do 1687., kad su Osmanlije poraženi u Slavoniji. Okupacija je prestala, no grad ostaje spaljen i opustošen. S vremenom se Đakovo opet pretvara u katoličko središte Slavonije, biskupsko vlastelinstvo se obnavlja i kralj Leopold I. (1640. – 1705.) u srpnju 1704. daruje ga biskupu Jurju III. Patačiću od Zajezde (umro 1716.). Bulom pape Klementa XIV. (1705. – 1774.) iz 1773. stara Bosanska i Srijemska biskupija spajaju se u Bosansko-srijemsku biskupiju sa sjedištem u Đakovu, današnju Đakovačko-osječku nadbiskupiju. Nagli razvoj grada počinje u drugoj polovini XIX. st., kad ujedno počinje i gradnja znamenite katedrale, poznatije i kao bazilika sv. Petra. Gradnja te monumentalne građevine u neogotičko-romaničkom stilu počela je 1866., na inicijativu uglednog đakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera (1815. – 1905.). Katedralu su projektirali bečki arhitekti Karl Rösner i Friedrich Schmidt. Premda je bilo planirano da se završi za pet godina, odljilo se na 16.

ĐAKOVA KATEDRALA

Kako je većina vrsnih majstora XIX. stoljeća bila zauzeta po drugim europskim gradovima, Strossmayer je odlučio čekati da budu slobodni i posvete se unutarnjem uređenju katedrale. Smatra se da je u izgradnju uloženo tadašnjih milijun i dvjesto tisuća forinti, od čega je pola platilo sam đakovački biskup. Duž 84 metra visine raspoređeno je čak sedam milijuna cigli. Za uređenje unutrašnjosti bili su zaduženi njemački slikari: otac i sin Alexander Maximilian i Ludwig Seitz. Rezultat je bio impresivan jer je napravljeno sedam oltara, 43 freske, 31 kip te 32 reljefa, a unutrašnjost su još krasile orgulje sa 73 registra, tri manuala i gotovo pet i pol tisuća svirala. Tako je 1882. službeno završena izgradnja trobrodne građevine s poprečnim brodom iznad kojeg se uzdiže 54 metra visoka kupola, dok su uz glavno pročelje dva velika zvonika visine 84 metra.

PROTIV MULJEVITOGLA TLA

Katedrala sv. Petra smjestila se na zapadnom dijelu đakovačkih zidina, čija izgradnja datira između sredine XIII. i kra-

**Zajedno
ukomponirani,
đakovačka
katedrala i
zidine danas su
prepoznatljiv
simbol grada**

Strossmayer je zbog izgradnje katedrale odlučio srušiti sjeverni te dio istočnog i zapadnog bedema

Ime mesta u obliku Dyaco prvi se put spominje 1244. u dokumentu tadašnjeg hrvatsko-ugarskog kralja Bele IV.

ja XIV. stoljeća. Zidine su još jedan od simbola bogate kulturne povijesti grada. Početkom XV. st. spominje se da je u okvirima tadašnjeg naselja postojao izdvojeni utvrđeni kompleks oko Biskupskog dvora i tад mnogo skromnije katedrale u gotičkom stilu. *Castrum Diako* bio je, izgleda, već tad utvrđen bedemima od opeke. U planu grada iz 1863., prije početka izgradnje katedrale, vidljivo je da su zapadni i sjeverni zid s pripadajućim kulama bili iznimno dobro sačuvani. Strossmayer je zbog izgradnje katedrale odlučio srušiti sjeverni te dio istočnog i zapadnog bedema. Južni i dio istočnog ukomponirani su u Biskupski dvor, tako da je danas sačuvan samo dobar dio zapadnog bedema utvrde. Budući da je katedrala građena na dijelovima zapadnog bedema, na dijelu gdje se nalazio obrambeni jarak građevinari su morali zabit 395 balvana u muljevito tlo kako ne bi tonula sjevernom stranom. Katedrala i zidine danas su prepoznatljiv simbol grada Đakova. Na jednom od oltara u katedrali nalazi se i nadgrobn spomenik velikom mecen i osobi najzaslužnijoj za razvoj Đakova – Josipu Jurju Strossmayeru.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja četvrtu godinu zaredom raspisalo je natječaj za kratku priču o Domovinskom ratu za učenike srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Pristiglo je 135 učeničkih priča, a Povjerenstvo za vrednovanje proglašilo je ovogodišnje pobjednike. Drugu nagradu dobila je priča *Obećanje*, koju je napisala Emanuela Zlopša

OBECANJE

Zora je tek svanula. Teški zvuk lopatajanja ledom prekrivene, siječanske zemlje probijao je još težu tišinu. Čini mi se da je petak, ali ne mogu biti siguran. U logoru je vrijeme prolazilo gotovo neprimjetno, a smrt se sve više i više činila kao jedini siguran izlaz iz ovog pakla. Oni su to nakon nekog vremena shvatili te je strijeljanje od tada postalo gotovo pa svakidašnja aktivnost, ali smrt je još uvijek ostala privilegija rijetkih.

Rupa je sada bila iskopana, a petorica stražara nezainteresiranim su pogledom buljili čas u nas, čas u nju. Među njima je bio onaj od sinčića, koji nam je, nakon jučerašnjeg višesatnog ispitivanja bacio na pod kutiju Kenta. Svi smo mi znali da, kad ti čuvar u logoru da cigaretu, to obično znači jednu od dvije stvari – na trenutak se osvijestio i sažalio se nad tvojim unakaženim licem i povijenim, slabašnim tijelom ili ti je pak htio dati do znanja da ti je to posljednja noć u životu.

Jutros nam nisu ništa dobacivali. Bili su naslonjeni na prljavi zid logora i čekali. Kad su vidjeli da smo završili, nisu nam odmah prišli. Morali smo čekati da po-

**Emanuela
Zlopša**
učenica
2. razreda
Srednje škole
Tina Ujevića,
Vrgorac

sljednji stražar petom svoje čizme ugasi cigaretu u zamrznutoj zemlji. Davali su strahu vremena da nas potpuno obuzme. Stali smo u red ispred rupe koju smo sami iskopali. Oni su stajali ispred nas, očiju hladnijih od jutrošnjeg zraka, koji je svakim našim izdahom iznova ostavljao bijelu maglu ispred naših lica. Nepomično su stajali i držali puške ispred sebe. Ponudili su nam povez za oči. Odbili smo. Pitam se jesu li nam taj kobni trenutak pokušali na taj način učiniti malo

lakšim? Ili su samo htjeli umiriti onoliko koliko im je od savjesti ostalo? U oba slučaja, nemoguće je pronaći mir. Izravno sam pogledavao u stražara ispred sebe zamišljajući da će baš on biti taj čije će oružje oduzeti moj život. Nije izgledao ni najmanje uznemireno. Možda je sve ovo ipak šala, pomislio sam. Možda ni ovi ljudi nisu željeli rat. Možda ovo nije lice mojega ubojice i možda je ovo tek jedna od njihovih neslanih šala. Netko tko se spremi ubiti čovjeka ne može izgledati ovako smireno. Moja

joj da će se čuvati. Obećao sam joj, a sad stojim pred rupom koja će možda postati moja grobnica. Preživjet ću. Obećao sam joj.
"Pucaj!"

Osjetim trzaj svojeg tijela, upravo ono što su htjeli vidjeti. Čekam da se počnu smijati, ali oni i dalje nepomično stoje. Osjećam tupu bol. Ovo nije bila jedna od njihovih šala. Toplina se širi mojim tijelom. Borim se za dah. Hladni zrak ne dospijeva do mojih pluća i bijela magla, posljedica mojih izdisaja, više ne postoji. Trebam li odustati? Prepustiti se tami? Ali obećao sam majci. Ljudi padaju u rupu, i ja padam s njima. Nastaje mrak.

nada je polako utapala moj strah. Ispraznili su puške, povući će okidač, dobro se nasmijati kratkom trzaju naših umornih tijela i vratiti nas natrag u onaj parkao desno, da nastavimo sa svojim bijednim danom. Danas neću umrijeti.

"Pripremi!" – stajali su mirno.

Kako čovjek može napasti drugog čovjeka? Kako čovjek može poniziti drugog čovjeka? Natjerati ga da preda svoje dostojanstvo u zamjenu za svoj život. Oduzeti mu slobodu, osnovne ljudske potrebe, natjerati ga da klekne i pogne glavu pred pripadnikom iste vrste, pred sebi jednakim. Iz daljine se čuje deranje, potom zaglušujući ženski vrisak. Ostao je neko vrijeme u ušima, odzvanjujući u glavi. Ispitivanja su već počela.

"Pozor!" – puške su naslonjene na ramena.

Majku sam vidošest dana prije naše predaje. Stajala je u jednomu od skloništa, u naručju držala nečije dijete i rukom me pozvala da se približim. Dijete je čvrsto stiskalo njezinu dugu, crnu pletenicu i glave naslonjene na njezino rame zbuđeno gledalo u daljinu. Majka me je drugom rukom primakla k sebi i čvrsto poljubila u obraz. Obećao sam

DOMOVINSKI RAT

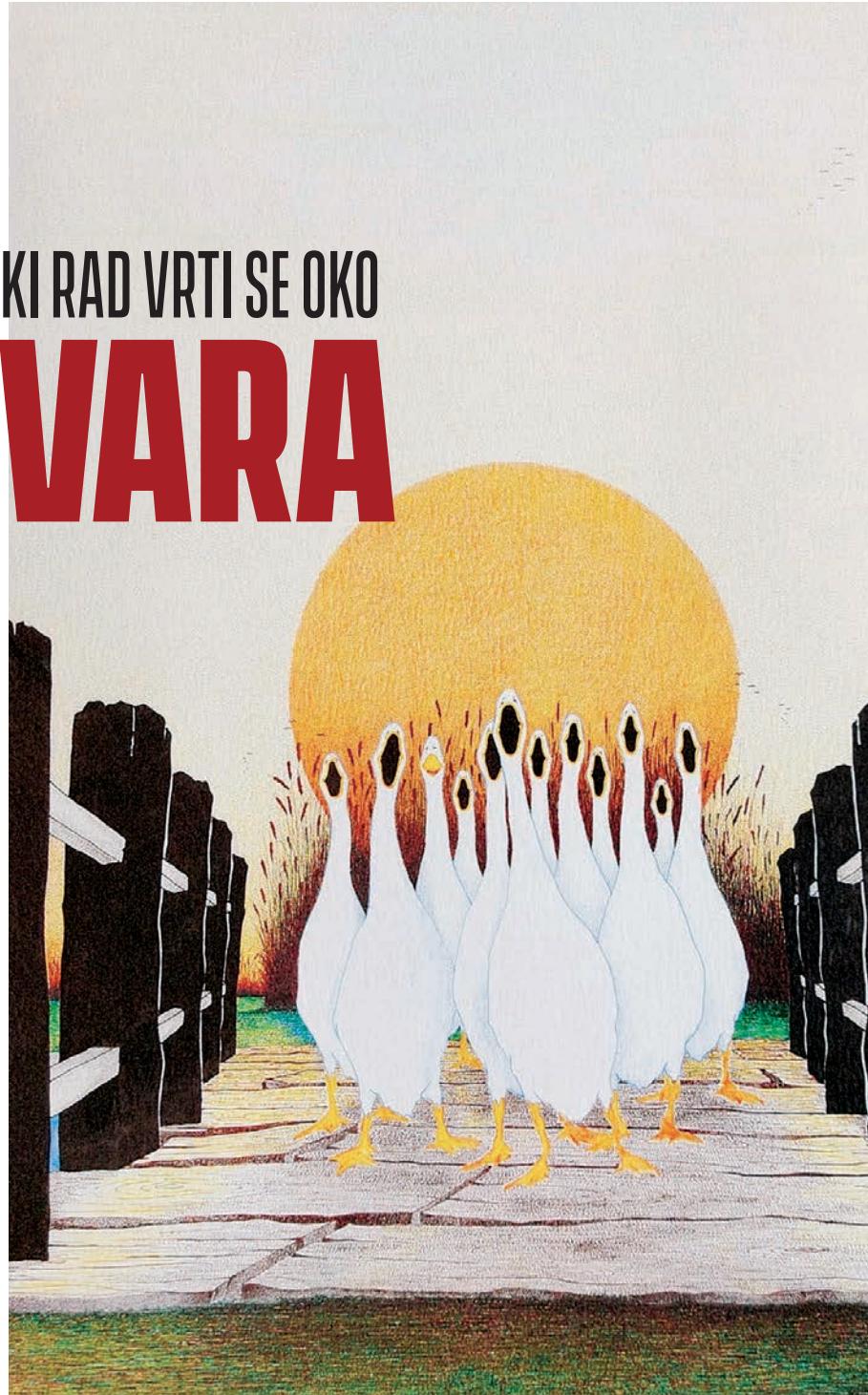
"Meni je bilo smrt živit na moru. (...) tamo lete galebovi, a ja vidim guske!" najbolje opisuje sliku *Povratak*, primjer slavonskog motiva koji se provlači kroz umjetnički rad Dubravka Duića

SAV MOJ UMJETNIČKI RAD VRTI SE OKO **VUKOVARA**

Dubravko Duić Dunja rođen je 1953. u Borovu naselju. Slikarstvom, skulpturom, medaljerstvom i ilustracijom knjiga bavi se od 1984. godine. Objavio je dvije zbirke pjesama: *Zato i Ljubavne iz Lokvanjskog sokaka*. Sudionik je Domovinskog rata, dragovoljac i branitelj Vukovara, zatočenik srpskih koncentracijskih logora, hrvatski ratni vojni invalid i umirovljeni časnik Hrvatske vojske. Živi u Vukovaru

TEKST

Martina Stanković

FOTOMartina Stanković,
privatna arhiva Dubravka Duića

"Ja sam Dubravko Duić, običan čovjek," počinje svoju priču Vukovarac poznat pod nadimkom Dunja. Odrastao je u Borovu naselju, posebnom, tvorničkom gradiću. "Moj tata bio je profesor književnosti i hrvatskog jezika i uvijek je bio okružen knjigama jer mu je to bio zanat. I sestri i meni bilo je normalno da i mi nešto listamo, a to nam je kasnije u životu i koristilo. Kod tate su se okupljali ljudi od umjetnosti i književnosti, a on je pisao knjige i radio kao novinar. Mama je uvijek lijepo crtala. Kažu, ima neka tajna veza između pjesnika i breza, pa sam valjda i ja naslijedio te talente," govori nam objašnjavajući kako se počeo ozbiljnije baviti slikarstvom nakon što se oženio 1980. i došao živjeti u Mitnicu, gdje su bili njegovi priatelji iz gimnazije. "Tatin prijatelj slikar video je moje crteže i tako je počelo jednom izložbom, pa drugom, trećom, pa je još više galerista čulo za mene, pa sam pozvan u Italiju i Austriju. Kad god su me pitali, rekao sam: 'Naravno da hoću'. Što mi vrijedi da to što radim stoji iza ormara gdje nitko ne vidi. Lagao bih kada bih se nazvao slikarom i kiparom, to je zanat, zanimanje i obrazovanje koje ja nemam. Bavim se time i amater sam. Radim tuš, olovku i grafiku jer to volim, moja tehnika je čudna punkt-tehnika s točkicama. Kasnije sam se pravio važan kako sam se baš želio baviti urbanom naivom, al samo

sam crtao ono što sam volio," govori nam sa smiješkom o svojim umjetničkim počecima.

Brane Crlenjak, vukovarski slikar, kipar i medaljer, zainteresirao ga je za rad s glinom. Dunja ističe da je, s jedne strane, s glinom lako raditi. Ako pogriješi, može lako otkinuti ili dodati, što je u kamenu ili drvu nemoguće. S druge strane, rad s glinom zahtjevan je zbog dugog procesa pravilnog sušenja, tijekom kojeg nikad niste posve sigurni kako će ispasti. "Radio sam ženske aktove, medalje, pomašao sam Crlenjaku raditi plakete. Radio sam u kamenu raspela te korpuse Krista u drvu," navodi Dubravko Duić.

Kao pravom Slavoncu motivi su mu – slavonski. "Ne smijemo zabaviti Srijem. Ovdje u Vukovaru Slavonija namiguje Srijemu. U centru grada počinje Fruška gora, a granica je rijeka Vuka," naglašava te nastavlja: "Radio sam i religijske motive, posebice raspela, koja se kod nas zovu krajputaši. Krajputaše su ljudi postavljali da bi im dragi Bog čuvao zemlju i urod. Nisam ciljano tražio motive za rad, ali volio sam bauljati okolo. Davno sam naučio trik da uvijek kraj sebe imam gospodu olovku i komad papira. Pa kad nešto vidim ili smislim onda si zapišem ili napravim malu skicu od čega kasnije, ako, naravno, ne izgubim taj papir, nastane neki rad."

TAJ NESRETNJI RAT

"Proživio sam 39 godina, a onda je počeo taj nesretni rat. Za vrijeme rata mi uopće nije palo na pamet slikati. Razmišljali smo samo o obiteljima koje su se nalazile iza nas, ženama, djeci, roditeljima, braći, sestrama. Branili smo svoje i to nas je držalo. Nama Vukovarcima uvijek je bio smiješan pojam 'moja smjena'. Mi smo, kako kaže moj prijatelj, od 24 sata 48 sati dežurni. Bilo nas je četrdesetak na Mitnici i nismo imali vremena za ništa drugo. Kad je sve to započelo, bili smo obični ljudi kojima su prvi put utrapili pušku. JNA sam služio u sportskoj četi i igrao košarku. No strah je vrag i brzo sam naučio. Bilo nas je malo, ali bili smo dobro organizirani i dobro smo se držali. Dalmatinski dišpet je nula za slavonski inat, mi kad nešto zabrazdimo to nema – ili ginem ili napravim," opisuje nam razdoblje obrane Vukovara.

Padom Vukovara 18. studenog je zarobljen. Rečeno im je da će civilni biti slobodni otići kamo žele ako se vojska preda. Završio je u Mitrovici, a nakon tri dana u Alekšincu. Nigdje nisu bili upisani pa su trebali biti strijeljani. Srećom, pojavio se čovjek iz Međunarodnog Crvenog križa, pa su ipak popisani i odvedeni u vojni zatvor u Nišu. Konačno je razmijenjen te je počela duga borba liječenja zbog ranjavanja. "Kad sam izišao imao sam 47 kilograma. Ne mogu reći da sam bio gladan u zatvoru, dobivali smo tri obroka dnevno, premda mala. Ali psihički čovjek se boji i ždere, ne zna gdje mu je obitelj, a tijelo reagira tako da kopni. Ne možeš mu ništa i on može raditi od tebe što god hoće i toga si svjestan i ne smiješ vikati jer ćeš dobiti još više batina. Vrlo je lako poludit, ali ne smijem jer ima netko tko me još treba. Tko će me trebat ako poludim? Ni sam ne želim da budem takav. Sa svime time se borimo u svojim glavama. Mi se pravimo da smo živi. Sva ta događanja spremljena su u nekom kutku glave. Umjetnost mi je pomogla da se ne izgubim. Mislim da svaki branitelj i branitelj logoraš treba pronaći nešto da se bavi time. Nebitno što: posao u uredu, stolarija, uzgoj paprike, kopanje bašće, bilo što. Kad čovjek ne nađe to čim će se baviti, onda to završi gledanjem televizije na kojoj ništa ne vidiš jer u biti ne gledaš, samo si prisutan. Dok se

DOMOVINSKI RAT

U sva je idejna rješenja, osim spomenika *Ovčara*, ugrađen nehrđajući čelik – inoks, koji se odlikuje trajnošću i sjajnom zrcalnom plohom. Kako bi se trajno označila mjesta pogibije zapovjednika obrane Vukovara, izradio je jednostavne i vječne spomenike od nehrđajućeg čelika u koje su urezana njihova imena, kao što su oni neizbrisivo urezani u našu povijest. Spomenik za 97 policajaca poginulih i nestalih u obrani Vukovara sastoji se od vratnica izrađenih od inoksa koje uokviruju ploču na kojoj su uklesana njihova imena. On simbolizira vrata kroz koja su odlazili u akcije iz tadašnje zgrade Policijske postaje, a kroz koja se, nažalost, nisu vratili. Spomenik nestalima u Domovinskom ratu oblikuje inoks u svijeću koja gori vječnim plamenom, a vosak koji pada na tlo pretvara se u kockice hrvatske šahovnice. I dok spomenici izrađeni od nehrđajućeg čelika ovjekovječuju sjećanje na heroje, spomenik *Ovčara* izrađen je od željeza jer osim sjećanja na tragediju i njezine žrtve, ukazuje i na zločin.

Spomenik nestalima u Domovinskom ratu jedan je od šest spomenika koje je Dučić napravio u Vukovaru. Izrađen je u obliku svijeće koja gori vječnim plamenom, a vosak koji pada na tlo pretvara se u kockice hrvatske šahovnice

Ispovijed

Koliko sam puta razmišlj'o o životul?

Ovaj sada živim jer sam dobio kredit
od Boga.

Svi moji jamci nebeske njive oru,
ja živim i za njih-malo je kredita od
života moga.

I nisi mi znala prići! Nikada, baš nikada
nisi me pitala, dok blesavo gledam,

gdje je moja duša skitala.

Moja duša, k'o i ja, voli skitat'!

Skićemo se tako, duša i ja, svako malo...

Skićemo se najviše noću!

Duša mi vukovarska - badave prohodat 'oču!

Vukovarac sam, invalid u dušu,

a za dušu proteze nema,

da si pitala ja bih Ti rek'o što nam se
sprema!

"Ljubav je uvijek važan dio života! Ovdje stavljam naglasak na onu ranu na duši koju mi Vukovarci poslije svega, imamo! Za dušu proteze nemal!" kaže nam Dubravko Dučić Dunja za pjesmu *Ispovijed* iz zbirke *Ljubavne iz Lokvanjskog sokaka*

bavim umjetnošću sam sam i mogu racionalno razmišljati o svim tim događajima. Razlažem sličicu po sličicu, priču po priču iz tog perioda života i to mi je jako pomoglo," opisuje nam važnost umjetničkog rada za svoj novi život.

"Kada sam radio izložbe po svijetu, imao sam želju pokazati svima da su hrvatski i vukovarski branitelji važan segment u hrvatskom društvu i povijesti. Također sam želio pokazati da je hrvatski vojnik i branitelj običan čovjek, a ne neki divljak kako su nas predstavljali," govori nam. Ističe kako je smatrao potrebnim svoja poznanstva koristiti, kao i mnogi drugi, kako bi promovirao pozitivnu sliku o braniteljima, iz poštovanja prema svojim suborcima, posebno onima kojih više nema.

Po povratku iz logora prvo je živio u Križevcima, a potom na Lošinju. "Meni je bilo smrt živit na moru. Najveće nebo na svijetu je ono slavonsko, ja volim Dunav. On je jedina rijeka

Skulptura Logoraš izrađena je od gline i trebala je 2006. biti postavljena na ulazu u Spomen dom Ovčara. Dubravko Duić motiv Domovinskog rata koristi samo kad želi odati počast onima kojih više nema

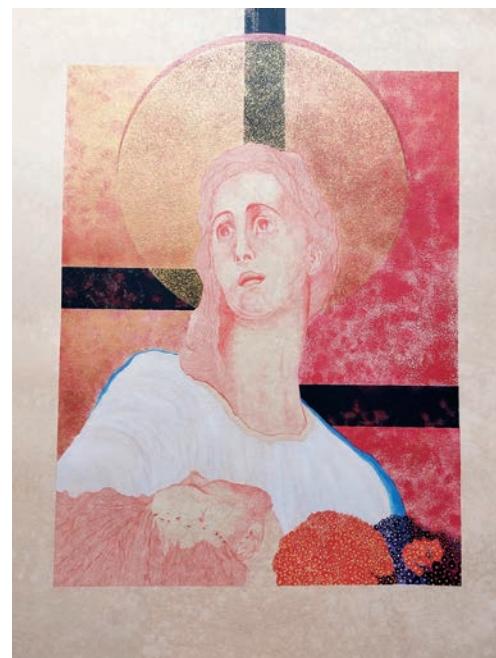
na svijetu koja ima miris i to samo ovdje u Vukovaru. Meni je to falilo. Radio sam na policijskim patrolnim brodovima kao carinik i kad smo negdje na pučini, a more je prazno, ja vidim žito, tamo lete galebovi, a ja vidim guske! Vratio sam se u Vukovar 2006. godine. Rekao sam da se neću vratiti nikada, ali mama je bila bolesna,” govori nam o prognaničkom životu.

SLUČAJNO Pjesnik

Pjesništvo se počeo baviti nakon izlaska iz zatvora. Kako kaže: “Slučajno. Čovjek je svaku večer sam sa svojim mislima u tišini onih deset minuta prije nego zaspi. To je jedino vrijeme

kada do njega ne dopire nikakav zvuk. Dugo sam bolovao i dandanas bolujem. Mog su prijatelja ubili u Lovasu. Zvao se Jure, a u selu su ga zvali Đuka. Odrasli smo zajedno na Dunavu, a radili smo u tvornici u Borovu. Jedne noći došlo mi je da ustanem i zapišem: ‘Opet sam noćas sanjao Đuku...’ To je bila prva koju sam zapisao. Mojima se to dopalo i tako je počelo. Zapisaо sam tri, četiri pa onda mjesecima ništa. Pokazao sam tati i on je rekao da je to dobro te sam napravio prvu zbirku pjesama s vlastitim ilustracijama. Nazvao sam je *Zato*, jer je to odgovor koji dobijete od djeteta kad mu postavite pitanje zašto voli čokoladu ili mamu i tatu. Ono se ne snađe i odgovori: ‘Zato.’ Drugu zbirku objavio je 2020., a ilustracije za nju izradio je Velimir Trnski. Nazvao ju je *Ljubavne iz Lokvanjskog sokaka*. Lokvanjski sokak ulica je u Vukovaru koja nikad nije promjenila ime. Na tom su mjestu u proljeće cvali lokvanji u toploj vodi rijeke Vuke dok joj nisu promjenili tok. Sljedeća zbirka već je u pripremi, a govorit će o njegovoj ljubavi prema Slavoniji i Srijemu.

“Sav se moj umjetnički rad vrti oko Vukovara. Držim se one stare da se najviše voli zavičaj. Čovjek mora znati od kuda je i čiji je kako bi znao kuda ide. Rat je za mene završio i u mojim slikama ga nećete naći. Motiv Domovinskog rata koristim samo kada želim odati počast onima kojih više nema. Svaki dan bar jednom pomislim na njih. Evo, na ovom čošku je poginuo jedan. Nisam bio prisutan, ali znam. Tako je nastalo šest spomenika koje sam napravio u Vukovaru i za koje sam se odrekao autorskog honorara. Spomenici zapovjednicima obrane: Blagi Zadri, Petru Kačiću i Velimiru Đereku; spomenik nestalima u Domovinskom ratu u Borovu naselju; spomen-obilježje za poginule i nestale policajce u Domovinskom ratu i posljednji, *Ovčara*, na cesti prema Ovčari. Oni su zasluzili da ih se pamti, a ovo je moj doprinos ovjekovjećivanju sjećanja,” zaključuje Dubravko Duić Dunja.

Pieta je crtež u tušu i primjer religijskog motiva koji Dubravko Duić rado ponavlja u svojem radu

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

**INTERNI OGLAS
za popunu NATO-ovih dužnosti u 2023. godini**

1. Branch Head (Country Engagement), OF-5, Partnership Directorate, Military Cooperation Division, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- iskustvo u multinacionalnom radnom okružju (poželjno)
- iskustvo rada na strateškoj razini
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

2. stožerni časnik za nadzor zračnog prostora (Air Surveillance), OF-3, Combined Air Operations Centre (CAOC), Torrejón, Kraljevina Španjolska

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: veljača 2023. na rok do četiri godine.

3. stožerni časnik (Joint Operations), Strategic Employment Directorate, Comprehensive Crisis and Ops Mgt Centre (CCOMC), OF-4, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

4. stožerni dočasnik (Training and Exercise Administration), OR-6, Plans Directorate, J7 Division, JFC Brunssum, Kraljevina Nizozemska

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3322
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

5. Watchkeeper, OR-8, Operations Directorate, J3 Division, JFC Napulj, Talijanska Republika

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3322
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET

– ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

6. stožerni časnik (Plans and Policy Advisor) – OF-4 NATO Ured za vezu, Beograd, Republika Srbija

Uvjeti:

- minimalno treća razina časnike izobrazbe
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

7. stožerni časnik (Air Policing), OF-3, Operations Directorate, Operations Centre, HQ Allied Air Command Ramstein, SR Njemačka

Uvjeti:

- rod: ratno zrakoplovstvo
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- iskustvo rada u području Air Policinga
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine

8. Surveillance Controller, OF-2, Operations Wing, ISR Squadron, NATO AGSF, ZB Sigonella, Catania, Talijanska Republika

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- minimalno četiri godine rada u obaveštajnom rodu borbene potpore te dvije godine u IMINT obaveštajnoj disciplini.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

9. stožerni časnik – analitičar operacija u kibernetičkom prostoru (Cyber-space Operations Analyst), OF-3, Cyberspace Directorate, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET/A
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2023. na rok do četiri godine.

10. stožerni časnik (Future Operations), OF-3, Multinational Division North East (MND NE), Elbląg, Republika Poljska

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

11. stožerni časnik (LOGFAS Training and Education), OF 1/2, Joint Support and Enabling Command (JSEC), Ulm, SR Njemačka

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023.

12. stožerni časnik (Training Coordination and eLearning), OF-3/OF-4, NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCD COE), Tallin, Republika Estonija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2023. na rok do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Ako se kandidati prijavljuju na više dužnosti, potrebno je za svaku od tih dužnosti dostaviti zasebnu prijavu.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave internog oglasa u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT test vrijedi godinu od testiranja), odnosno dokaz o istom dostaviti do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti nacionalnog vojnog predstavnika Republike Hrvatske pri Savezničkom zapovjedništvu za transformaciju (ALLIED COMMAND TRANSFORMATION)

**Dužnost: nacionalni vojni predstavnik RH
ustrojbeni čin: brigadir**

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333 ili ALCPT 85 %
- završena treća razina slijedno rastuće izobrazbe za časnike – intertranska zapovjedno-stožerna škola
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET/ ATOMAL
- najmanje šest godina radnog iskustva na zapovjednim/voditeljskim dužnostima na razini granskog zapovjedništva ili više razine
- iskustvo u području obrambenog planiranja i transformacije
- iskustvo u NATO-ovim poslovima.

Dopunski (poželjni) uvjeti:

- radno iskustvo u području obrambenog planiranja
- radno iskustvo u području međunarodne obrambene i vojne suradnje.

Opis poslova:

- rukovodi i zapovijeda radom Nacionalnog vojnog predstavništva RH pri ACT-u
- predstavlja RH i sudjeluje u radu koordinacijskih tijela ACT-a
- zastupa interes RH u koordinacijskim tijelima drugih organizacijskih cjelina NATO-a u ACT-u
- surađuje sa strukturama ACT-a i njihovim podređenim institucijama
- prati rad i obavlja stručnu analizu transformacijskih procesa te ključnih aktivnosti ACT-a i o tome izyešće Ministerstvo obrane RH, Glavni stožer OSRH i Vojno predstavništvo RH pri NATO-u i EU-u

– promovira i prezentira nacionalna stanovišta i obavještava ACT o nacionalnim transformacijskim aktivnostima koje se poduzimaju u područjima obrambene politike i planiranja, budućih vojnih sposobnosti i operacija, logistike, obuke i izobrazbe, razvoja i istraživanja.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: ožujak 2023. s trajanjem mandata najduže do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

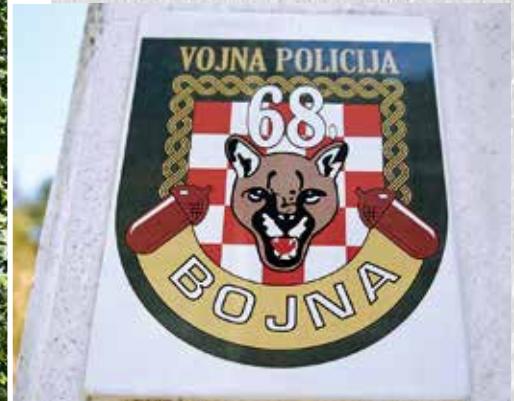
Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave internog oglasa u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT test vrijedi godinu od testiranja), odnosno dokaz o istom dostaviti do zaključenja internog oglasa.

TRENUTAK SJEĆANJA

Udruga veterana Vojne policije Osječko-baranjske županije povjerila je tadašnjim studentima AUKOS-a izradu spomenika poginulim pripadnicima 68. bVP-a

TEKST
Martina Stanković

FOTO
Mladen Čobanović

KRUG ŽIVOTA

Dio današnjeg Studentskog kampusa u Osijeku čine i zgrade nekadašnje vojarne. Vojarne iz koje su pripadnici JNA početkom Domovinskog rata pucali po prolaznicima. Među ostalim, 27. lipnja 1991. iz nje su izišli tenkovi koji su gazili automobile po osječkim ulicama. Hrvatska vojska zauzela ju je 17. rujna 1991. te je preimenovana u vojarnu "Drava". U oslobođanju su sudjelovali i neki od budućih pripadnika 68. bojne Vojne policije (68. bVP), koja je ustrojena 7. prosinca 1991. godine. Pripadnici 68. bVP-a boravili su u objektu u kojem se danas nalazi Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku (AUKOS). Udruga veterana Vojne policije Osječko-baranjske županije povjerila je stoga studentima AUKOS-a izradu spomenika poginulim pripadnicima 68. bVP-a.

Odabrana je ideja Josipa Barišića, koja priča kroz simboliku života i smrti, prošlosti i sadašnjosti. Osnovni su elementi krug i kvadrat, te neboje: bijela i crna u kamenu i metalu. Bijeli kamen govori o snazi, jakosti i čvrstoći, osobinama koje su vojnim policajcima trebale u njihovim zadaćama. Kameni kvadrat povezan je sa 13 metalnih zraka Sunca, koje predstavljaju 13 poginulih vojnih policajaca. Sunce kao simbol života oblikованo je u ovom spomeniku od onih koji su živote položili na oltar domovine. Snažna je to simbolika neraskidive povezanosti prošlosti i sadašnjosti, kruga života koji počinje u kamenu života, a nastavlja se u metalnoj smrti, odakle izlazi Sunce za buduće generacije.

Taj se krug života očituje i u surađnji Udruge veterana Vojne policije OBŽ-a s Akademijom za umjetnost i kulturu u Osijeku. Uz spomenik, koji su izradili tadašnji studenti Josip Barišić, Josip Stojanović, Tamara Sekulić, Vinko Vidmar i Martina Kovačević, promišljaju se i drugi projekti u kojima bi se ratne

i životne priče veterana povezale s umjetničkim izrazom studenata. Spomenik je otvio njegov autor Josip Barišić te Mario Puhanić, sin poginulog pripadnika 68. bVP-a Milana Puhanica, u povodu 25. obljetnice ustrojavanja Bojne.

Do prosinca 1991. ustrojen je veći broj postrojbi Vojne policije jačine voda i satnije koje su u sastavu brigada ZNG-a i HV-a ili kao samostalne postrojbe. Po zapovijedi ministra obrane Gojka Šuška ustrojena je 68. bVP-a u Osijeku. Od tog trenutka počinje sustavno djelovanje svih postrojbi koje su dotad radile svaka za sebe, a zapovijedi se primaju s jednog mjesta. Ustrojeno je pet satnija: 1. satnija u Osijeku, 2. satnija u Osijeku, 3. satnija u Vinkovcima, 4. satnija u Slavonskom Brodu, 5. satnija u Požegi, kriminalistička Vojna policija i Desetina ZT pasa. Zapovjednici satnija objedinjavali su rad vodova u svojoj zoni djelovanja, a Zapovjedništvo 68. bVP-a preko njih je zapovijedalo i primalo izvješća, koja su obrađivana i dostavljana Upravi VP-a. Pripadnici 68. bVP-a odlaze iz Slavonije u dubrovačko zalede, Ravne kotare i na druga bojišta. Sudjeluju u operaciji Bljesak, a za vrijeme Oluje angažirani su u operacijama Žid i Feniks. Postrojba je dala velik doprinos mirnoj reintegraciji hrvatskog Podunavlja, a njezina je konačna pobjeda dolazak u Vukovar u Vlaku mira 8. lipnja 1997. godine s vrhovnikom dr. Franjom Tuđmanom. Život za domovinu dalo je 13 pripadnika 68. bojne Vojne policije.

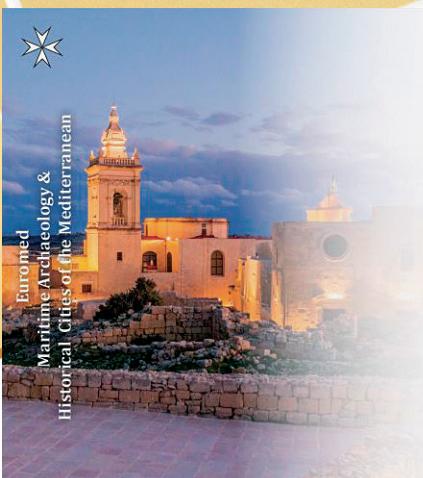

U III. stoljeću izgrađena je u jugozapadnom dijelu današnje Slovenije rimska utvrda Castra. Imala je stalnu vojnu posadu i štitila sjeveroistočnu granicu rimske Italije

FILATELIJA

MARKE – ANTIČKI GRADODVI MEDITERANA

TEKST Ivo Aščić

Pulski amfiteatar najveći je, najpoznatiji i jedan od najbolje sačuvanih spomenika antičkog graditeljstva u Hrvatskoj

koji je britanska mornarica potopila 1804. kod Cádiza (Španjolska). Njegovo potapanje bilo je ključno za početak pomorske bitke kod Trafalgar-a, koja je uništila španjolsko carstvo. Hrvatska se predstavila s antičkom Pulom (Pola). Rimska kolonija Pula (*Colonia Pietas Iulia Pola*) osnovana je sredinom I. st. pr. Kr. na mjestu histarske gradine formirane na brežuljku. Konfiguracija terena odredila je raspored ulica, javnih i privatnih građevina, položaj foruma i bedema te je stoga antička Pula – Pola iznimno primjer rimskog urbanizma. Graditelji su se prilagodili padini brežuljka te umjesto komunikacija koje se sijeku pod pravim kutom mjesto ima šemu paukove mreže. Pula – Pola bila je opasana bedemima s 12 ulaza u grad. Pulska Arena građena je monumentalnom tehnikom u kamenu i spada među starije zidane amfiteatre Rimskog Carstva. Svrstava se i među veće amfiteatre, a procjenjuje se da je mogla primiti oko 23 tisuće gledatelja.

Svakog ljeta dvadesetak mediteranskih zemalja preko svojih nacionalnih poštanskih operatera, udruženih u savez pod nazivom Euromed Postal, izdaje marke o određenoj temi. Neke su od dosadašnjih tema obuhvatile brodove, kuće, drveće, nošnje, ribe i dr. Ovogodišnja tema je Podvodna arheologija i antički gradovi Mediterana. Zemlje su na markama predstavile svoje povijesne gradove, od kojih neki datiraju od prije Krista, te mnoge tajne iz povijesti pronađene ispod morske površine. Prikazuju, među ostalim, kamenu vazu iz antičkog grada Amatunta, osnovanog 1050. pr. Kr. na južnoj obali Cipra; rimsku utvrdu Castra na cesti koja

je povezivala Akvileju (gradić 35 km sjeverozapadno od Trsta) i Ljubljantu (Emonu), na području današnjeg slovenskog gradića Ajdovščine; potopljeni fenički trgovački brod iz VII. stoljeća i megalitsku arhitekturu iz IV. tisućljeća pr. Kr. na Gozu, otoku šest kilometara sjeverozapadno od Malte; ostatke sa španjolskog broda Nuestra Señora de las Mercedes,

Prva podvodna istraživanja provedena su sredinom XIX. stoljeća

**Povijesno nasljeđe s malteškog otoka
Gozo: potopljeni brod iz VII. stoljeća i ostaci megalitske arhitekture iz IV. tisućljeća pr. Kr.**

Mediteran krije stoljeća osvajanja i trgovačkih putova među carstvima koja su dominirala njegovim obalama

Brod Uluburun iz XIV. stoljeća pr. Kr.

Snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

Sve što vas zanima pitajte nas:
hvojnik@mohr.hr